

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A büntetőjogi tulajdonvédelem mint a
véleménynyilvánítási szabadság korlátja**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/05/20

**SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR**

**A BÜNTETŐJOGI TULAJDONVÉDELEM MINT
A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSI SZABADSÁG KORLÁTJA**

**CRIMINAL LAW PROTECTION OF PROPERTY
AS RESTRICTION OF FREEDOM OF EXPRESSION**

TÉMAVEZETŐ:

DR. GÁL ANDOR ADJUNKTUS

BÜNÜGYI TUDOMÁNYOK INTÉZETE

KÉSZÍTETTE:

URBANCSONK MARCELL

JOGÁSZ SZAK 2019. ÉVFOLYAM

NAPPALI TAGOZAT

SZEGED, 2024

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés.....	5
2. Alkotmányjogi kitekintés	5
2.1. Szükségességi-arányossági teszt.....	7
2.2. Véleménynyilvánítás szabadsága, mint alapjog	8
2.3. Tulajdonjog az Alaptörvényben	10
2.4. Tulajdonjog a Polgári Törvénykönyvben	11
2.5. Véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonjog kollíziója.....	11
3. Rongálás értelmezési kérdései	12
4. A járdafestés jelenségének alkotmányos büntetőjogi megítélése	14
4.1. Négyszín-tétel.....	14
4.2. A 14/2019 AB határozat	14
4.2.1. Tényállás és a bírósági eljárások.....	14
4.2.2. Alkotmányjogi panasz	15
4.2.3. Párhuzamos indokolások és különvélemények.....	17
4.2.4. Az AB határozat konklúziója.....	18
5. Plakátrongálás	19
5.1. Plakátrongálás története.....	19
5.1.1. Nemzeti konzultáció	20
5.2. BH2016. 325.....	20
5.3. A 17/2020 AB határozat	22
5.4. A 4/2022. Jogegységi határozat.....	25
5.4.1. Tulajdonjog és véleménynyilvánítási jog kollíziója	28
5.4.2. Rongálás és véleménynyilvánítási szabadság összevetése	30
5.4.3. A Jogegységi határozat konklúziója	32
5.5. A 3001/2024. (I.12.) és a 3002/2024. (I. 12.) AB határozatok.....	33
5.5.1. A tényállások	33
5.5.2. A panaszok benyújtása.....	35
5.5.3. Határozatok indokolása.....	35
5.5.4. Párhuzamos indokolások	37
5.5.5. Különvélemény	38
6. Konklúzió	39

7. Források.....	43
7.1. Hivatkozott joganyag.....	43
7.2. Felhasznált irodalom.....	43
7.3. Internetes források	44
7.4. Jogesetek jegyzéke	44
7.5. Egyéb források.....	45

Nyilatkozom arról, hogy OTDK dolgozatom teljes egészében (beleértve minden részét) a saját munkám eredménye, ellenkező esetben az idézés és hivatkozás szabályait megfelelően alkalmaztam, továbbá nyilatkozom, hogy jelen OTDK dolgozat készítéséhez nem használtam semmilyen mesterséges intelligenciát.

„A TV értelmetlenné tette a színház értékét, a fotózás is nagymértékben megölte a festményeket például, de a graffiti dicsőségesen érintetlen maradt a haladás ellenére is.”

Banksy¹

1. Bevezetés

Egy demokratikus berendezkedésű társadalomban az alapjogi hierarchia egyik legmagasabb szintjén helyezkedik el az egyén véleménynyilvánítási szabadsága.² Hasonló alapjogi védelemben részesül az egyén tulajdonhoz való joga is. Ebből következően a két alapjog kollíziójának vizsgálata behatóbb alkotmányjogi és adott esetben büntetőjogi elemzést is igényel. E kollízió egyik, a közelmúltban a közéletben kiemelt érdeklődéssel kísért külvilági megjelenési formája a dologrongálásban megnyilvánuló véleménynyilvánítás.³ A városi környezetet formáló tényezők között kiemelt szerep jut a különböző reklámhordozóknak, így a plakátoknak is, melyek információs- vagy reklámcélokat szolgálnak, emellett sok esetben politikai tartalmat hordoznak. A közterületeken elhelyezett plakátok megrongálása vagy megváltoztatása a vizuális környezet és a plakát által közvetített eredeti üzenet rontásához vezet.

A dolgozat célja a plakátrongálás jelenségének mélyebb megértése, közelebbről az ahhoz esetlegesen kapcsolódó felelősségi kérdések alkotmányos büntetőjogi nézőpontú elemzése, valamint lehetséges megoldási javaslatok kidolgozása a városi környezet esztétikájának és rendjének fenntartása érdekében. Dolgozatomban rámutatok a plakátrongálással, valamint a „járdafestéssel” kapcsolatos ellentmondásokra a jogalkalmazás területén.

2. Alkotmányjogi kitekintés

A magyar jogrendszerben a büntetőjog alkotmányossága relatíve új eredetű, hiszen az Alkotmányban a büntetőjogi garanciák 1989–1990-ben jelentek meg először.⁴ A valódi alkotmányjogi panasz Alaptörvény általi bevezetése megteremtette a büntetőjog-alkalmazás alkotmánybírósági kontrolljának a lehetőségét.⁵ Ennek hatására az Alkotmánybíróság „a bírói

¹ <https://www.citatum.hu/szerzo/Banksy/2?r=4> (letöltve: 2023.10.02.)

² MÉSZÁROS ÁDÁM ZOLTÁN: Szimbolikus szólás kontra dologrongálás. Azaz a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog határvitája büntetőjogi szempontból. *Jogtudományi Közlöny*, 2020/2. 69. p.

³ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

⁴ SZOMORA ZSOLT: *Alkotmány és anyagi büntetőjog: a büntetőjog-alkalmazás alkotmányosságának egyes kérdései*. Iurisperitus. Szeged, 2015. 10.p.

⁵ SZOMORA 2015. 10. p.

döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvényellenes”.⁶ Az Alkotmánybíróság e jogalkalmazó tevékenysége során az Alaptörvény 28. cikkében foglaltak szem előtt tartásával elsősorban teleologikus vagy alkotmánykomform normaértelmezést végez.⁷

Az alkotmányorientált értelmezés során, ha egy normának több alkotmányos jelentése lehet, akkor az értelmezéskor az alkotmány rendelkezéseit kell figyelembe venni.⁸ Alkotmánykomform értelmezés eredményeként megállapítható, hogy a normának van alkotmányellenes értelmezése, ám ilyenkor is az alkotmánynak megfelelő jelentést kell figyelembe venni.⁹ A legnagyobb kihívást az alkotmányból fakadó követelmények és a szakjogi dogmatikai keretek összehangolása jelenti, ugyanis az alkotmánykomform normaértelmezés a szakjogi dogmái kereteket nem törheti át.¹⁰

Az Alkotmánybíróság (továbbiakban: AB) a panaszeljárások során hozott határozataiban alapvetésként határozta meg, hogy a rendes bíróságoktól nem vonhatja el a szakbíráskodási tevékenységet, csak a „büntetőjogi felelősség kérdéséhez kapcsolódó értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki”.¹¹ Ilyen esetekben azt vizsgálhatja, hogy az Alaptörvényben biztosított jogok érvényesülnek-e a gyakorlatban. Szomora Zsolt szerint az Alkotmánybíróság vizsgálatának a büntetőeljárás egészére ki kell terjednie, különösképp a tényállás felderítésére, a bizonyítékok mérlegelésére, és a Btk. értelmezésére is.¹² Kérdés, hogy a büntetőbíróságoknak az ítékezés során feladatuk-e az Alaptörvény értelmezése, illetve a szakjogi jogforrásokon kívül az alapjogi szempontok figyelembevétele az eljárásban.¹³ A büntetőjogi garanciáknak az érvényesülése szélesebb, mint a büntetőjog; „a büntetőjognak és

⁶ 3/2015. (II. 2.) AB határozat [18], ABH 2015. 83., 89.

⁷ SZOMORA 2015. 10. p.

⁸ SZOMORA 2015. 37. p.

⁹ SZOMORA 2015. 37. p.

¹⁰ SZOMORA 2015. 44. p.

¹¹ 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat

¹² SZOMORA 2015. 88. p.

¹³ SZOMORA 2015. 10. p.

*a büntetésnek az alkotmányjogi definíciója ténylegesen tágabb, mint a büntetőjognak a jogalkotó által megvont jogági keretei”.*¹⁴

Fontos kérdés a büntetendőség, amelynek meglétét vagy hiányát nem csak a Btk. taxatív felsorolása alapján kell vizsgálni.¹⁵ A bűncselekmény törvényi fogalmából levezetve minden cselekmény, amely nem veszélyes a társadalomra, vagyis hiányzik a materiális jogellenesség, büntetendőség hiányában nem számít bűncselekménynek.¹⁶ Jellemzően azok az esetek sorolhatók ide, amikor az elkövető valamely Alaptörvényben megfogalmazott alapjogát gyakorolja.¹⁷ Mészáros Ádám Zoltán véleménye szerint szükséges differenciáltan, azaz jogágfüggően állást foglalni a jogellenesség tekintetében akkor, amikor szimbolikus véleménynyilvánítás eredményeként az elkövetők például beszennyezik vagy kárt okoznak az idegen dologban.¹⁸

2.1. Szükségességi-arányossági teszt

Az alkotmánybíráskodás során az adott alapjogot érintő büntetőjogi rendelkezés vizsgálata szükségességi-arányossági tesztel történik, melynek kiinduló pontja a *jogi tárgy*, amelyhez a jogalkotó védelmi célt rendelt és ez áll szemben az adott alapjogi rendelkezéssel.¹⁹ A jogi tárgy, mint alkotmányosan védett érdek jelenik meg, az adott cselekménytípus büntetni rendelésének formájában.²⁰ A kérdés a szükségesség vizsgálatánál arról szól, hogy más eszközzel vagy más módon a jogalkalmazó által elismert cél elérhető-e, illetve van-e más módja, amely kevésbé korlátozónak minősül.²¹

Arányosság körében vizsgálni kell, hogy az elérni kívánt cél és az ennek érdekében bekövetkező alapjogi sérelem arányban áll-e egymással.²² Mészáros Ádám Zoltán szerint az alapjogkorlátozási teszt elvégzése és megítélése során a legfontosabb szempont, hogy arányos és szükséges volt-e az adott magatartás, amely fogalmi elemek vonatkozásában széles mérlegelési lehetőséget ad az alkotmánybíró számára.²³ Az Alkotmánybíróság elé kerülő

¹⁴ SZOMORA 2015. 15. p.

¹⁵ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

¹⁶ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

¹⁷ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

¹⁸ MÉSZÁROS 2020. 81. p.

¹⁹ SZOMORA 2015. 29. p.

²⁰ SZOMORA 2015. 28. p.

²¹ MÉSZÁROS 2020. 74. p.

²² KOVÁTS 2023. 34. p.

²³ MÉSZÁROS 2020. 74. p.

esetek mindegyike más, ezért az ügyek vizsgálata jelentős mértékben függ a konkrét ügy sajátosságaitól, melyhez többdimenziós mérlegelés szükséges.²⁴

Az Alkotmánybíróság a verbális véleménynyilvánítás és az emberi méltósághoz való jog kollíziója tekintetében már kialakított egy háromlépcsős tesztet a szükségesség és arányosság kritériumainak megfelelő érvényre juttatása érdekében. E teszt első eleme annak vizsgálata, hogy a közlést minősítse, azaz, hogy a kifejtett „*közlés közéleti vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben*”.²⁵ Második eleme a vizsgálatnak, hogy ténynek vagy véleménynek minősül-e a közlés tartalma.²⁶ Harmadik komponense, hogy a közlés alkotmányos mérce alkalmazásával megengedett-e, valamint, hogy a véleménynyilvánítás korlátozásához vagy a véleménynyilvánítás szabadságához fűződik-e erősebb alapjogi érdek.²⁷

Jelen dolgozat tárgya a tulajdonhoz való jog védelme érdekében felmerülő szólásszabadság-korlátozás arányosságának és szükségességének vizsgálata, ennek körében pedig a már az AB által alkalmazott és fentiekben részletezett háromlépcsős teszt szempontrendszere is hasznosítható lehet.

2.2. Véleménynyilvánítás szabadsága, mint alapjog

A véleménynyilvánítás szabadsága olyan első generációs alapjog, amely először az Ember és Polgár Jogainak Deklarációjában (1789) jelent meg. Egyéni szabadságjog, egyben a demokratikus berendezkedéshez szükséges politikai alapjog, amely egyéni és kollektív módon is gyakorolható.²⁸ A mai politikai berendezkedésnek nélkülözhetetlen eleme egy demokratikus társadalomban, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága az alkotmányos hierarchia egyik legmagasabb szintjén helyezkedjen el, amely mellett szintén fokozott alkotmányos védelmet élvez a tulajdonhoz való jog is.²⁹

A szólásszabadság a rendszerváltás után került be az alkotmány alapjogi katalógusába, szabályozási célja az, hogy „*bárki gondolatainak, meggyőződésének megfelelően véleményt*

²⁴ KOVÁTS 2023. 42. p.

²⁵ KOVÁTS BEÁTA: A véleménynyilvánítási szabadság vizsgálata az Alkotmánybíróság gyakorlatában. Alkotmánybírósági Szemle, 2023/1. 35. p.

²⁶ KOVÁTS 2023. 35. p.

²⁷ KOVÁTS 2023. 35. p.

²⁸ HORNYÁK SZABOLCS: A véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó bűncselekmények alakulása a rendszerváltástól napjainkig. In: Gál István László, Hornyák Szabolcs (szerk.): *Tanulmányok dr. Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére*. PTE Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2006. 103. p.

²⁹ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

formálhat a külvilág történéseiről, és annak megfelelő keretek között hangot is adhat".³⁰ A véleménynyilvánítási jog az egyik legkiterjedtebb alapjog, amely lehetővé teszi, hogy mindenki szabadon kifejezhesse a gondolatait.³¹ A véleménynyilvánítás sem korlátozhatatlan, ugyanis, ha „*a korlátozásra valamely más érték, alapjog érdekében kerülhet sor, amelynek eszköze a polgári jog vagy akár a büntetőjog is lehet*".³² Az Alaptörvény IX. cikk (4)-(5) bekezdése explicit korlátot is nevesít akkor, amikor rögzíti, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére, valamint a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. A véleménynyilvánítás szabadsága nem járhat továbbá mások magánéletének vagy családi életének, illetve otthonának sérelmével sem [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés]. E rendelkezések azonban a szólásszabadság és a tulajdonhoz való jog kollíziójának relációjában kifejezett jelentőséggel nem bírnak.

Szükséges leszögezni, hogy a véleménynyilvánítási szabadság érvényesülését nemcsak az Alaptörvényben kifejezetten nevesített korlátok határolhatják be, hanem más alapjogok (pl. tulajdonhoz való jog) is.

Ennek kapcsán azonban rögzítendő, hogy az alkotmánybíróági gyakorlat szerint a szabad véleménynyilvánításhoz való joggal kapcsolatban a véleményszabadságot korlátozó törvényi rendelkezéseket megszorítóan kell értelmezni.³³ A dologrongálással megvalósuló véleménynyilvánítás szükségessé tette ezen alapjog törvényi kereteinek újragondolását, alkotmányos és büntetőjogi szempontból is.³⁴

A szakirodalom négy csoportját különbözteti meg a véleménynyilvánítási szabadság védendő értékeinek.³⁵ Ezek a következők:

³⁰ ÁRVA ZSUZSANNA: *Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez* IX. cikkhez 1. pont (2023. január 1. időállapot)

³¹ Uo.

³² Uo.

³³ Az Alkotmánybíróság felfogásában „a szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe [...] mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, azaz a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni”. A vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely »intézmény« közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya (pl. a köznyugalom)” 30/1992. (V. 26.) AB határozat V.1. pont. Hasonló megállapításra jut gyakorlatában az Emberi Jogok Európai Bírósága is. Lásd Cholakov kontra Bulgária, kérelem száma: 20147/06, érdemi döntés, 2013, 29-31. pont

³⁴ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

³⁵ HORNYÁK 2006. 103. p.

1. Állami érdekek (külső és belső biztonság, állami szimbólumok védelme, közhivatalok és közjogi tisztségviselők megítélése, alkotmányos rend védelme).
2. Társadalom egészének érdekei (közegészség, köznyugalom, közérkölcse védelme).
3. Egyes társadalmi csoportok érdekeinek védelme (gyűlöletbeszéd).
4. Egyéni becsület, emberi méltóság.³⁶

Az Alkotmánybíróság az első olyan döntése, amely alkotmányos értelmezési követelményeket állított fel az ítélezési gyakorlat számára, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat volt, amely a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó büntetőjogi normák alkotmányos megítélésével foglalkozott.³⁷ A véleményszabadság kérdése a „*legintenzívebb*” a büntetőjog és alapjog érintkezése során, amely a napi gyakorlat szintjén is megjelenik.³⁸

„A véleményszabadság alapjoga módszertani szempontból, a szakjog és az alkotmányjog érintkezésének kérdése szempontjából (is) kiemelkedő jelentőségű, hiszen a nullum crimen sine lege elve mellett ez az a másik alapjog, amely a legszorosabban „kénytelen érintkezni” az anyagi büntetőjog dogmatikai rétegével, közelebbről a véleményszabadságot korlátozó büntetőtörvényi tényállásokkal és azokat értelmező, alkalmazó joggyakorlattal”.³⁹

Visszafogottabb alkotmánybíróági megítélés alá esik, ha a nyilatkozat magántermészetű, és nem a politikai közéletre tartozik.⁴⁰ *„Az egyéni véleménynyilvánítás, a saját törvényei szerint kialakuló közvélemény, és ezekkel kölcsönhatásban a minél szélesebb tájékozottságra épülő egyéni véleményalkotás lehetősége az, ami alkotmányos védelmet élvez”.⁴¹*

2.3. Tulajdonjog az Alaptörvényben

Jelen dolgozat témaválasztása alapján nyilvánvaló, hogy szükséges kitekintenünk a tulajdonjog alkotmányos szabályozására is. Az Alaptörvény a tulajdonjog vonatkozásában a következőket fogalmazza meg. *„Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár”.⁴²* Az Alkotmánybíróság értelmezésében az

³⁶ HORNYÁK 2006. 104. p.

³⁷ BOTOS 2021. 107. p.

³⁸ SZOMORA 2015. 11. p.

³⁹ SZOMORA 2015. 60. p.

⁴⁰ SZOMORA 2015. 88. p.

⁴¹ MÉSZÁROS 2020. 70. p.

⁴² Magyarország Alaptörvénye XIII. cikk

alkotmányos tulajdonfogalom nem azonos a polgári jogi tulajdonfogalommal, amely az Alaptörvény hatályba lépése után is megmaradt.⁴³

Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy akkor nem alkotmányellenes a tulajdonjog valamelyik tartalmi elemének korlátozása, ha nem elkerülhetetlen, kényszerítő ok nélkül történik, és a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan.⁴⁴ Lényegében az alkotmányos szabályok teret engednek az alapjog törvényi korlátozásának, ha az alapjog lényeges tartalmát nem érinti.⁴⁵ Ide azok az esetek sorolhatók, amikor nem érinti az alapjog korlátozhatatlan lényegét az olyan törvényi szabályozás, *„amely a korlátozást valamely más alkotmányos jog teljesítése és garantálása érdekében alkalmazza, tehát ha a korlátozást valamilyen más alkotmányos jog biztosítása elkerülhetetlenül szükségessé teszi, feltéve, ha a korlátozás e jog biztosításával - mint alkotmányos céllal - arányban áll, és azt nem lépi túl”*.⁴⁶

2.4. Tulajdonjog a Polgári Törvénykönyvben

A Ptk. szerint a tulajdonosnak joga van minden a tulajdon tárgyával kapcsolatos jogosulatlan behatás kizárására. A törvény szófordulata alapján jogosan következtethetünk arra, hogy a tulajdonjog védelme erősebb jogosultság, mint a véleménynyilvánítás szabadsága. A Ptk. kommentár kifejti, hogy az a kérdés, hogy a jogszabályi rendelkezések milyen terjedelemben és milyen módon korlátozhatják a tulajdont, illetve, hogy a tulajdonosnak az okozott korlátozásokat kártalanítás mellett kell elviselnie, vagy annak hiányában, nem a Polgári Törvénykönyv hatálya alá tartozik, hanem alkotmányossági kérdés.⁴⁷

2.5. Véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonjog kollíziója

A jelen dolgozat témaválasztását is meghatározó kérdés az, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog gyakorolható-e a verbalitáson túl más, aktív, külvilágban is megnyilvánuló, fizikai magatartást is magában foglaló módon, ha igen, milyen feltételek mellett. Törvény megállapítja az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat, amely szerint

⁴³ Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez XIII cikkhez 1.

⁴⁴ Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez XIII cikkhez 1.

⁴⁵ Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez XIII cikkhez 1.

⁴⁶ Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez XIII cikkhez 1.

⁴⁷ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Szerkesztette: Vékás Lajos / Gárdos Péter, a Ptk. 5:13. §-ához, 1. A tulajdon fogalma

*„alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható”.*⁴⁸

A közelmúltban a közérdeklődés középpontjába kerültek a köztereket, emlékműveket, járdákat és plakátokat ért politikai véleménynyilvánítások, amelyek miatt számos alkalommal indult büntető- vagy szabálysértési eljárás.⁴⁹ Ezzel párhuzamosan megfigyelhető a külföldi joggyakorlatban, hogy a környezetvédelem érdekében elkövetett figyelemfelkeltő rongálásokat megvalósító cselekmények tekintetében egyre többen hivatkoznak a büntetendőség hiányára.⁵⁰

Mészáros Ádám Zoltán szerint a jogrendszerben alkalmazható legsúlyosabb szankció a büntetőjogi szankció, ezért, ha más jogág keretein belül megoldható az adott társadalmi érdek védelme, akkor azt az emberi jogokat kisebb mértékben korlátozó más jogágon belül kell rendezni (pl.: polgári jogi kártérítés).⁵¹ Ezáltal, ha a büntetőjog kapcsán az adott cselekmény nem veszélyes a társadalomra, *„a tulajdonhoz való jog sérelme más jogág keretein belül orvosolható”.*⁵²

3. Rongálás értelmezési kérdései

A rongálás tényállása a Btk. vagyon elleni bűncselekmények fejezetében található meg. Jogi tárgya a tulajdonjog, és ezen belül minden olyan jog (birtoklás, használat, rendelkezés joga), amelynek érvényesülése feltételezi *„a tulajdonjog tárgyiasult formájának, a vagyontárgy állagának épségét”.*⁵³ Elkövetési tárgya az idegen vagyontárgy, a lopással ellentétben azonban ingatlanra is elkövethető, azaz pénzben kifejezhető értéke van és nincs az elkövető tulajdonában.⁵⁴

A rongálás elkövetési magatartása az idegen vagyontárgy megsemmisítése vagy megrongálása, vagyis olyan közvetett vagy közvetlen ráhatás, melynek következményeként az állagában károsodás áll be, átalakul vagy pedig megsemmisül.⁵⁵ Megsemmisítés

⁴⁸ Magyarország Alaptörvénye I. cikk (3)

⁴⁹ MÉSZÁROS 2020. 69. p.

⁵⁰ MÉSZÁROS 2020. 70. p.

⁵¹ MÉSZÁROS 2020. 81. p.

⁵² MÉSZÁROS 2020. 81. p.

⁵³ KARSAI KRISZTINA: *Anyagi büntetőjog: különös rész.* Jurisperitus. Szeged, 2013. 175. p.

⁵⁴ KARSAI 2013. 176. p.

⁵⁵ KARSAI 2013. 176. p.

következményeként az állagban olyan fizikai változás áll be, amely eredményeként a vagyontárgy az eredeti állapotába már nem állítható vissza.⁵⁶ A megrongálás a vagyontárgy állagában beálló olyan változás, amely csökkenti annak értékét.⁵⁷ Fontos, hogy a cselekmény a vagyontárgy állagában idézzon elő változást/értékcsökkenést, így a dolog minőségét javító átalakítás nem bűncselekmény.⁵⁸ Akkor büntetendő a bepiszkítás vagy bemocskolás, ha a dolog állaga is sérelmet szenved.⁵⁹ A rongálás elkövetési magatartása megnyilvánulhat tevésben és mulasztásban is.⁶⁰ A rongálás tettese bárki lehet, és csak szándékosan követhető el.⁶¹ A rongálás egy materiális bűncselekmény, amely a kár bekövetkeztével válik befejezetté.⁶² Az idegen vagyontárgy megsemmisülésénél a kár a dolognak az elkövetéskori kiskereskedelmi forgalmi értékével felel meg, míg dologrongálás esetén a kár a dolog eredeti állagának helyreállítási költsége, amelyet áfával is terhelni kell.⁶³

A jogirodalom a kezdetektől a szó nyelvtani értelméből vezette le a rongálás fogalmát, amely megkövetelte a dolog épségének (állagának) a rontását, a forma megváltoztatását és az esztétikai jellegű sérüléseket nem tekintették bűncselekménynek.⁶⁴ A kár a Btk. eltérő rendelkezése hiányában a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés.⁶⁵ Ez a fogalom szűkebb körű, mint a magánjog által elismert teljes kár, így nem tartozik bele az elmaradt vagyoni előny és a dolog helyreállításával felmerült költség.⁶⁶ *A rongálás bűncselekménye tekintetében ily módon a dologban beállt értékcsökkenés helyreállításának költsége tekinthető kárnak.*⁶⁷

Mészáros Ádám Zoltán véleménye szerint „csupán” az állagsérelmet okozó felfogás nagymértékben leszűkítené, míg a minden esetben a forma védelmére épülő, túlságosan kiszélesítené a tárgyalta deliktum hatókörét.⁶⁸ Egy épület vagy egy járda esetében annak használhatóságában rejlik az értéke, a rájuk felvitt festés, firka ha állagsérelem nélkül

⁵⁶ KARSAI 2013. 176. p.

⁵⁷ KARSAI 2013. 176. p.

⁵⁸ Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (szerk.): Karsai Krisztina, a btk 371. § hoz 2. pont

⁵⁹ Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (szerk.): Karsai Krisztina, a btk 371. § hoz 2. pont

⁶⁰ KARSAI 2013. 177. p.

⁶¹ KARSAI 2013. 178. p.

⁶² Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (szerk.): Polt Péter, a btk 371. § hoz 4. pont

⁶³ Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (szerk.): Polt Péter, a btk 371. § hoz 4. pont

⁶⁴ MÉSZÁROS 2024. 89. p.

⁶⁵ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bek. 16. pont

⁶⁶ MÉSZÁROS 2024. 90. p.

⁶⁷ MÉSZÁROS 2024. 90. p.

⁶⁸ MÉSZÁROS 2020. 72. p.

eltávolítható, akkor annak az értéke nem csökken.⁶⁹ Mészáros Ádám Zoltán kifejti, hogy ha az állapotváltozás koncepcióját főszabállyá tennénk, akkor groteszk módon a külső megjelenés előnyös módosítása avagy szebbé tétele is rongálást valósítana meg, amely messze áll a jogalkotó eredeti szándékától.⁷⁰

4. A járdafestés jelenségének alkotmányos büntetőjogi megítélése

4.1. Négy szín-tétel

Magyarországon a legjellemzőbb járdafestési módszer a repedezett járdák piros, sárga, zöld és kékre festése, azaz a „négy szín-tétel”, amely a matematikában ismert fogalom. Lényege, hogy ha egy országot vagy egy síkot felosztunk tetszőleges régiókra, akkor ezeket a mezőket ki lehet úgy tölteni színekkel, hogy ne legyen két azonos szín egymás mellett.⁷¹ Az „alkotók” a járdák elhanyagoltságára, balesetveszélyességére szeretnék felhívni a társadalom figyelmét.

4.2. A 14/2019 AB határozat

4.2.1. Tényállás és a bírósági eljárások

A tényállás szerint az indítványozók Szombathelyen 2017. 04. 14-én 17:35-kor egy berepedezett járdát különböző színű festékekkel befestettek azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet a burkolat hibáira.⁷² Az elkövetők kifejtették, hogy cselekményük nem veszélyes a társadalomra, mert vízben oldódó festéket alkalmaztak, amely eltávolítható, és cselekményük nem szabálysértés, hanem szabad véleménynyilvánítás.⁷³ Utaltak arra továbbá, hogy az adott járdaszakaszcsoz húszt éve rossz állapotban van, és az önkormányzat feladata lenne gondoskodni a kijavításáról.⁷⁴ Az indítványozókat a szabálysértési hatóság figyelmeztetésben részesítette. A bíróság véleménye szerint az eljárás alá volt személyek magatartásukkal megvalósították a köztisztasági szabálysértést, mert közterületet szennyeztek be festékekkel.⁷⁵ A bíróság

⁶⁹ MÉSZÁROS 2020. 72. p.

⁷⁰ MÉSZÁROS 2020. 72. p.

⁷¹ <https://ketfarkukutya.mkkp.party/2016/06/16/4-szin-tetel/> letöltve: 2023.09.10.

⁷² 14/2019. (IV. 17.) AB határozat [2]

⁷³ Uo. [3]

⁷⁴ Uo. [3]

⁷⁵ Köztisztasági szabálysértés: „Aki a közterületet, a közforgalom céljait szolgáló épületet, vagy a közforgalmú közlekedési eszközt beszennyezi, [...] szabálysértést követ el.” 2012. évi II. törvény 196. § (1)

elutasította azt az álláspontot, amely szerint a cselekmény véleménynyilvánítási szabadság körébe tartozna.⁷⁶

A bíróság azt vizsgálta, hogy az elkövetett cselekmény veszélyes-e a társadalomra, illetve, hogy a beszennyezés elkövethető-e járdafestéssel.⁷⁷ A köztisztasági szabálysértés védett jogi tárgya a köztisztaság, a közegészség és a közterületek rendje. Az eljáró bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az elkövetők cselekménye, amellyel *„véleményük kifejezésére más tulajdonát a tulajdonos hozzájárulása nélkül vették igénybe, veszélyes volt a társadalomra, mivel sértette a tulajdonos rendelkezési jogát”*.⁷⁸

4.2.2. Alkotmányjogi panasz

Az indítványozók a jogerős döntés miatt fordultak az Alkotmánybírósághoz, és panaszukban arra hivatkoztak, hogy a bírósági döntés sérti az Alaptörvény X. cikk (1) bekezdésében elismert, a művészeti alkotás szabadságához fűződő és a IX. cikk (1) bekezdésében foglalt szabad véleménynyilvánításhoz való jogukat.⁷⁹ Kifejtették, hogy a járdafestés a *„street art körébe tartozó olyan képzőművészeti értékkel bíró alkotás, amely egyben a közügyek megvitatása körébe eső kifejezéstartalmat hordoz”*.⁸⁰ Az ilyen formában megvalósuló járdafestést 2017-ben Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefváros Önkormányzat képviselő-testülete ideiglenesen megőrzendő kulturális értéknek minősítette az érintett járda felújításáig.⁸¹ A bíróság a korlátozás arányosságának kérdéskörét abszolút nem vizsgálta, *„a szabálysértési jog kriminális jellege ezzel összefüggésben a megszorító értelmezés követelményét támasztotta volna”*.⁸²

Az Alkotmánybíróság a panaszt alaposnak találta. Az AB a határozatában kifejtette, hogy a *„véleménynyilvánítás fogalma normatív természetű, amely ugyan nem öleli fel a véleményalkotás valamennyi megnyilvánulását, viszont egyúttal magában foglal szóbeli vagy írásbeli kommunikáción túli aktusokat is”*.⁸³ Ezáltal a véleménynyilvánítás megvalósulhat szimbólumok és képek használatával.⁸⁴ Az AB határozat kiemeli, hogy a járda közterületnek

⁷⁶ Uo. [5]

⁷⁷ Uo. [5]

⁷⁸ Uo. [6]

⁷⁹ Uo. [7]

⁸⁰ Uo. [8]

⁸¹ Uo. [8]

⁸² Uo. [9]

⁸³ Uo. [24]

⁸⁴ Uo. [24]

minősül, ugyanis azt a közhasználatú területet bárki korlátozás nélkül igénybe veheti.⁸⁵ Kiemeli a határozat, hogy az indítványozók tevékenysége nagyban hasonlítható a gyerekek által használt krétarajzokhoz, azonban a gyermekrajzoknak nincs közéleti tartalma vagy felhívó jellege.⁸⁶ A cselekménynek objektíve alkalmasnak kell lennie arra, hogy üzenetközvetítő jellege legyen.⁸⁷ A bíróság feladata annak megállapítása, hogy vandalizmusról vagy a véleménynyilvánítás körébe tartozó cselekményről van-e szó és figyelemmel kell lenni „a szólásszabadságnak más alapjogokkal való kollíziójára is – így különösen a tulajdonhoz való joggal történő kapcsolatára”.⁸⁸ A tulajdonhoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága akkor ütközik össze, amikor a véleménynyilvánítás tetteles formában nyilvánul meg, és ezáltal a tulajdon tárgyában értékcsökkenést, azaz állagsérelmet okoz.⁸⁹ Ilyen esetekben alkotmányosan csak kivételesen igazolható a cselekmény, amely más tulajdonát megrongálja.⁹⁰ Ennek vizsgálata során figyelembe kell venni, hogy a tulajdonhoz való jog megsértése indokoltnak mondható-e az elkövető tetteles véleménynyilvánítása útján, vagy ennek elérésére lett volna más eszköze (pl.: táblával, molinóval).⁹¹ Vizsgálni kell azt is, hogy arányban áll-e a tetteles véleménynyilvánítás célja a tulajdonjog korlátozásával.⁹² Ilyen szempontok alapján az AB megállapította, hogy az indítványozók cselekménye véleménynyilvánításnak minősült, és objektív alkalmas volt a nagyközönség figyelmének felhívására, illetve maradandó állagsérelmet nem történt.⁹³ Kiemelendőnek tartom ebben a körben a testület döntésében foglalt azon érvelést, amely a közvéleménynek az adott cselekménnyel összefüggő – nyilvánvalóan feltételezett – reakciójára alapít: „E tekintetben azt is fontos kiemelni, hogy egy repedezett járdaszakasz kiszínezése inkább derűtséget okoz a járókelőkben, és így a cselekmény megítélésekor az eljáró szervek józan humorérzékére is szükség van”.⁹⁴ Álláspontom szerint e megközelítés az alapjogi kollízió feloldására nem alkalmas, mivel az egyrészt valószínűsítésen alapul, másrészt alkotmányjogilag nem releváns tényezők, közelebbről a közfelfogáson alapszik.

⁸⁵ Uo. [30]

⁸⁶ Uo. [31]

⁸⁷ Uo. [31]

⁸⁸ Uo. [33], [34]

⁸⁹ Uo. [34]

⁹⁰ Uo. [34]

⁹¹ Uo. [35]

⁹² Uo. [35]

⁹³ Uo. [36]

⁹⁴ Uo. [36]

Kifejtik továbbá, hogy ennek alapján az is megvalósítja a köztisztasági szabálysértést, ha valaki „*sáros lábbal lép a járdára*” és az AB szerint a járdafestés sem különbözik ettől.⁹⁵ Kiemelik, hogy a magántulajdonhoz vagy a köztulajdonhoz való jog védelme során az állammegóvás „*legitim célja lehet a véleménynyilvánítás szabadsága korlátozásának*”.⁹⁶ Szerintük a járda repedéseinek befestése olyan figyelemfelkeltő tevékenység volt, amelyre más módszer nem lett volna alkalmas, és „*az indítványozók joggal gondolhatták azt is, hogy a burkolat állapotát jól ismerő hatóság beadványokkal történő megkeresése nem érne el hasonló hatást*”.⁹⁷ Ez alapján megállapította az AB, hogy aránytalan volt a tulajdonhoz való jogra tekintettel a véleménynyilvánítás szabadságának a korlátozása.⁹⁸ Az Alkotmánybíróság szerint az elkövetők cselekménye beleillik abba a körbe, amely szerint hallgatólagosan hozzájárul a közterület tulajdonosa a cselekményhez azzal, hogy nem lép fel az indítványozókkal szemben, amely hozzájárulás kizárja a jogellenességet.⁹⁹ Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a Szombathelyi Járásbíróság végzését megsemmisítette, mert megállapította annak alaptörvény-ellenességet.¹⁰⁰

4.2.3. Párhuzamos indokolások és különvélemények

Két alkotmánybíró fogalmazott meg párhuzamos indokolást. Stumpf István alkotmánybíró szerint az Alkotmánybíróságnak a szabálysértési törvény rendelkezéseinek absztrakt alkotmányossági felülvizsgálatát kellett volna elvégeznie.¹⁰¹ Varga Zs. András alkotmánybíró szerint a tetteges véleménynyilvánítás csak addig élvez alkotmányos védelmet, amíg nem korlátozza más alapjogát.¹⁰² Szerinte olyan esetről volt szó az AB határozatában, amely a szűk kivételek közé tartozik.

Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleményében foglaltak szerint a többségi döntésben az Alkotmánybíróság a rendes bírósági hatáskört vett át, és önálló tényállást állapított meg, amelyre nincs hatásköre.¹⁰³ Vélemény szerint az AB korábbi gyakorlatában nem esett szó a „*ráutaló magatartással történő tulajdonosi hozzájárulás*”-ról, ezért szerinte problematikus,

⁹⁵ Uo. [37]

⁹⁶ Uo. [38]

⁹⁷ Uo. [38]

⁹⁸ Uo. [38]

⁹⁹ Uo. [39]

¹⁰⁰ Uo. [41]

¹⁰¹ Uo. [47]

¹⁰² Uo. [50]

¹⁰³ Uo. [60]

hogyan azt az AB megállapította.¹⁰⁴ Juhász Imre úgy vélte, hogy a társadalomra veszélyességről a jogalkotó a törvény megalkotásakor döntött, és a jogalkalmazó feladata a társadalomra veszélyesség fokát megállapítani.¹⁰⁵ Szerinte tartózkodni kellene attól, hogy az AB „szuperbíróként” járjon el, hiszen számos kérdés a rendes bíróságok feladatkörébe tartozik, így a társadalomra veszélyesség megítélése is.¹⁰⁶ A különvélemény leglényegesebb gondolata, hogy az alkotmánybíró szerint senki nem menthető fel a felelősség alól a véleménynyilvánítás jogára hivatkozva, ha cselekménye tényállásszerű, azaz szabálysértési vagy büntetőjogi tartalommal bír.¹⁰⁷ Horváth Attila alkotmánybíró szerint vizsgálni kell, hogy a tetteges véleménynyilvánítás más formája az ügyben nem eredményezett volna azonos figyelemfelkeltést, illetve, hogy a véleménynyilvánítási cselekmény arányban áll-e a tulajdonjog korlátozásával.¹⁰⁸ Szívós Mária szerint nem határozott meg az indokolás egy olyan következetes és letisztult szempontrendszert, ami alkotmányos alapokon nyugszik, és a társadalomra irányuló veszélyességet, a véleménynyilvánítást, valamint a tulajdonjog kollízióját vizsgálja.¹⁰⁹ Szerinte a köztisztasági szabálysértés tekintetében nem valósul meg a hallgatólágos hozzájárulás.¹¹⁰

4.2.4. Az AB határozat konklúziója

Az adott alkotmánybírói határozat rendkívül ambivalens, hiszen számos alkotmánybíró más véleményt fogalmazott meg, és az indokolásban is fellelhetők olyan elemek, amelyek a rendes bíróságok eljárásai során nem is kerültek elő. A bíróság utalt a szimbolikus szólás vonatkozásában korábban kialakított vizsgálati módszerre, amelyet az 1/2019. számú AB határozatban foglaltak meg. Az AB a jelen ügy határozatával lényegében megállapította, hogy a „közterületnek minősülő út- vagy járdaszakaszon könnyen eltávolítható festékekkel elhelyezett feliratok, színezések minősülhetnek a véleménynyilvánítás jogának hatálya alá eső szimbolikus szólásnak”.¹¹¹ Jelen ügyben az 1/2019. AB határozattal ellentétben a testület szerint az elkövetett cselekmény érzékelhető közlés volt a nyilvánosság számára.¹¹² Az Alkotmánybíróság a szükségesség és arányosság szerinti alapjogkorlátozási tesztet a

¹⁰⁴ Uo. [60]

¹⁰⁵ Uo. [63]

¹⁰⁶ Uo. [64,65]

¹⁰⁷ Uo. [68]

¹⁰⁸ Uo. [71,72]

¹⁰⁹ Uo. [82]

¹¹⁰ Uo. [83]

¹¹¹ MÉSZÁROS 2020. 78. p.

¹¹² MÉSZÁROS 2020. 78. p.

tulajdonhoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága kapcsán végezte el. Az elkövetők cselekménye tartós figyelemfelhívásra alkalmas volt, amely más módszerrel nem lett volna kellő mértékben hatékony.¹¹³ Valójában azonban helytállónak tartom Mészáros Ádám Zoltán azon konklúzióját, amely szerint jelen ügyben a tulajdonhoz való jog helyett a köztisztaság, mint a szabálysértési törvény által védett jogi tárgy és a véleménynyilvánítás szabadsága kollízióját kellett volna vizsgálni.¹¹⁴ E határozat kapcsán megállapítható továbbá, hogy a testület elvi tétele (hallgatólagos hozzájárulás-doktrína) zavaróan hat az 1/2019. számú határozatban lefektetett értelmezési elv tükrében.¹¹⁵ Jelen határozat nem kidolgozott koncepciója miatt nem dönthető el, hogy *„kizárólag a köztulajdon tárgyában állagsérelmet nem okozó cselekmények tarthatnak igényt a véleménynyilvánításhoz való jogra történő eredményes hivatkozásra, illetve a szimbolikus szólás fent vázolt formája a magántulajdon tárgya körében abszolút tilalmazott magatartásnak tekinthető-e”*.¹¹⁶

5. Plakátrongálás

5.1. Plakátrongálás története

A Pompeiben megmaradt leletekből arra lehet következtetni, hogy a plakátrongálás története visszanyúlik egészen az ókori Rómáig. A papír feltalálása előtt a házak falaira írták, hogy melyik csoport milyen tisztségre kit támogat, olyan szlogenekkel, mint *„mert kímélni fogja a kincstárat”* vagy *„Vatiát javasolja aedilisnek valamennyi álomszuszék”*. Ezeket a feliratokat gyakran lefestették a másik jelölt megbízásából.¹¹⁷

Hazai viszonylatban a modern választási demokrácia megjelenésével (XIX. század utolsó harmada) egyidős a plakátkampány. Érdekes jelenség, hogy ennek a kezdetektől kísérő jelensége a plakátrongálás is. Az első általam talált hazai forrás 1905-ből való, ebben olvashatjuk, hogy *„sűrűn megtörténik, hogy egyik-másik párt zászlóit, falragaszait az ellenfél eltépi”*.¹¹⁸ Az 1930-as években, a Horthy-féle autoriter rezsimben szigorúan büntették a plakátrongálást. Az országos főkapitány külön napi parancsot adott ki, az egyre szaporodó plakátrongálások miatt, mert a falragaszokat *„a közönség egy része letépi, megrongálja, vagy*

¹¹³ MÉSZÁROS 2020. 78. p.

¹¹⁴ MÉSZÁROS 2020. 78. p.

¹¹⁵ MÉSZÁROS 2020. 78. p.

¹¹⁶ MÉSZÁROS 2020. 78. p.

¹¹⁷ <https://mandiner.hu/hirek/2018/04/roma-valasztas-tortenelem-nemeth-gyorgy-a-mandinernek> (letöltve: 2023. 08. 24.)

¹¹⁸ Népszava 1905. január 12. 4. oldal (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)

*bemocskolja”.*¹¹⁹ „Minthogy a fennálló rendelkezések értelmében a politikai pártoknak a választásokra vonatkozó hirdetményei bárhol kifüggeszthetők és e jogosan kifüggesztett felragaszok letépeése, vagy megrongálása kihágást képez, utasítom a rendőrközösségeket, hogy e hirdetmények rongálóit minden esetben jelentsék föl és amennyiben alapos gyanú merülne fel arról, hogy e kihágást tovább is folytatják, az illetékes kerületi kapitányságra állítsák elő.”¹²⁰

A rendszerváltozást követően, a III. Magyar Köztársaság megalakulása, 1990 után megfigyelhető, hogy minden választáshoz kapcsolódóan megjelenik a tényállásszerű plakátrongálás. Számos esetben a plakátokon szereplő jelöltnek Hitler-bajuszt rajzoltak, illetve önkényuralmi jelképeket festettek rá, amely a régi Btk. szerinti 269/B. § (1) bekezdésébe ütköző önkényuralmi jelképek használata vétséget is megvalósította. Az esetek leginkább az ezredforduló után szaporodtak el. Egy 2006-os publicisztika szerint „*egyetlen olyan választási körzet sincs, ahol érintetlenül maradhatott volna bármelyik párt plakátja. Pedig az aktivistákat arra szólították fel, hogy mások hirdetéseihöz ne nyúljanak*”.¹²¹ A pártok általában elítélik ezen cselekményeket a nyilvánosság előtt, ám sokszor az ő aktivistáik rongálják meg a másik politikai pártok kihelyezett plakátjait.

5.1.1. Nemzeti konzultáció

A politikai plakátok megrongálásának egy speciális területe a Nemzeti Konzultációhoz kapcsolódik. A kormány által a központi költségvetésből finanszírozott óriásplakátok eljutottak az ország minden pontjára, amelyeket sokszor megrongáltak, illetve lefestettek. Ettől kezdve megfigyelhető, hogy nemcsak a választásokhoz, hanem a kormány által finanszírozott hirdetésekhez is (gyermekvédelmi népszavazás, számos nemzeti konzultáció) hozzákapsolódott a plakátok megrongálása, átragasztása, tartalmának megváltoztatása.

5.2. BH2016. 325.

2014. április 11-én a „*Tiltakozás a tervezett német megszállási emlékmű megépítése ellen*” című demonstráción az elkövető egy védőponyvára festékszóróval felfújta „*Itt és sehol másutt náci szobor nem épül*” feliratot. Cselekményével szabálysértési értékhatárt meg nem

¹¹⁹ 8ÓraiÚjság 1930. november 14. 2. oldal (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)

¹²⁰ 8ÓraiÚjság 1930. november 14. 2. oldal (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)

¹²¹ Magyar Hírlap 2006. március 28. (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)

haladó kárt okozott, melynek értéke 17500 forint volt.¹²² A kerületi bíróság megszüntette az eljárást, ám az ügyészség a terhelt terhére fellebbezett. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és új eljárásra utasította az elsőfokú bíróságot.¹²³

A megismételt eljárás során a kerületi bíróság ismételten megszüntette az eljárást, és az iratokat megküldte a szabálysértési csoportnak.¹²⁴ A bíróság a falfirka fogalmát ténylegesen firkának értelmezte, ugyanis a fal fogalma törvényileg nem volt meghatározva.¹²⁵ A bíróság értelmezése szerint a fal „*csak valamely elmozdíthatatlan, végleges építményt foglalhat magában, ami állagsérelem nélkül már nem távolítható el*”, ezzel szemben a takarófólia vagy ponyva kicserélhető vagy lemosható.¹²⁶ A bíróság utalt a véleménynyilvánítás szabadságára, amelyet álláspontja szerint az elkövető nem lépett túl, illetve, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértés.¹²⁷ A másodfokú bíróság kifejtette, hogy ideiglenesen egy építési területen elhelyezett védőponyvára fűjt szöveg vagy felirat nem akadályozta a rendeltetésszerű használatot, illetve, hogy tisztítási költsége nem minősül értékcsökkenésnek, és a károkozási szándék sem volt felismerhető.¹²⁸ A bíróság kitért arra is, hogy bűncselekmény nem valósult meg, hiszen hiányzik a társadalomra veszélyesség, illetve ennek hiányában szabálysértés sem valósult meg az ügyben.¹²⁹

A főügyészség felülvizsgálati indítványt nyújtott be, mert véleményük szerint törvénysértő volt a bíróságok falfirka-értelmezése.¹³⁰ Érvelésükben kitértek arra, hogy rongálás valósul meg akkor is, ha a falfirkát „*bármely köz vagy magántulajdonban lévő vagyontárgy felületén helyezik el*”, példaként említik a vasúti kocsik felületén elhelyezett falfirkát.¹³¹ Szerintük nincs jelentősége, hogy ideiglenesen vagy véglegesen van az adott vagyontárgy azon a helyen, így elkövethető a rongálás például köztéri plakátkiállításra vagy fotókiállításra.¹³² Kitértek arra is, hogy a tényállás megvalósításának nem feltétele az, hogy az elkövetés tárgya a bűncselekmény következtében alkalmatlanná váljon funkciója betöltésére.¹³³ A rendeltetésszerű használat megakadályozása sem feltétel, például „*az oldószerrel leöntött*

¹²² BH2016. 325 [2]

¹²³ BH2016. 325 [3,4]

¹²⁴ BH2016. 325 [5]

¹²⁵ BH2016. 325 [6]

¹²⁶ BH2016. 325 [6]

¹²⁷ BH2016. 325 [6]

¹²⁸ BH2016. 325 [8]

¹²⁹ BH2016. 325 [8]

¹³⁰ BH2016. 325 [9,10]

¹³¹ BH2016. 325 [11]

¹³² BH2016. 325 [12]

¹³³ BH2016. 325 [12]

gépjármű lakkozása ugyan tönkremegy, de működőképes marad".¹³⁴ A főügyészség szerint a terhelt túllépte a törvényi keretét a véleménynyilvánítás szabadságának.¹³⁵ A rongálás szándékos, de nem céltudatos cselekmény a főügyészség szerint, amelynek megvalósításához elég a kár bekövetkezésének a lehetősége, illetve a következményekbe való belenyugvás.¹³⁶

A Kúria felülvizsgálati döntésében megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alaptalan.¹³⁷ Döntésében kitért a bűncselekmény fogalmi elemeire, illetve arra, hogy a bíróságok eljárásuk során helyesen állították középpontba a falfirka fogalmának problematikáját.¹³⁸ *„A falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás akkor tényállásszerű, ha az azzal érintett felület olyan végleges építmény része, amely állagsérelem nélkül nem távolítható el, ezért az emlékművön elhelyezett műanyag védőfóliára írás bűncselekményt nem valósít meg*".¹³⁹

Utalt a felülvizsgálati tanács arra is, hogy a jogalkotó korábban csak a „*firka*” fogalmát határozta meg, és nem adott külön jelentéstartamot a „*fal*” fogalmára, a graffiti pedig falon elhelyezett felirat vagy ábra lehet.¹⁴⁰ Az eljárás során a Kúria meghatározta a fal fogalmát, amely *„a fal köznap és nyelvtani értelemben egy végleges építmény része, amely állagsérelem nélkül nem távolítható el*".¹⁴¹ A Kúria végzésében összességében tehát azt állapította meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény csupán szabálysértésként minősül, amely miatt történő felelősségre vonásra – elévülésre figyelemmel – nincs már törvényes lehetőség.

5.3. A 17/2020 AB határozat

Az indítványra okot adó ügy bíróság által megállapított tényállása szerint az indítványozók a *„Nemzeti Konzultáció a bevándorlásról és a terrorizmusról”* szülő, Szegeden elhelyezett óriásplakátokat diszperzites festékekkel festették le. A plakátok egy részét olvashatatlaná tették, és azokra különböző, a plakáton lévő üzenettel ellentétes tartalmú feliratokat írtak.¹⁴² Jelen ügyben a Szegedi Járásbíróság az elkövetőket próbára bocsátotta, másodfokon pedig a Szegedi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított joghátrányt megrovásra

¹³⁴ BH2016. 325 [12]

¹³⁵ BH2016. 325 [13]

¹³⁶ BH2016. 325 [14]

¹³⁷ BH2016. 325 [29,30]

¹³⁸ BH2016. 325 [33,34]

¹³⁹ BH2016. 325 [39]

¹⁴⁰ BH2016. 325 [40,41]

¹⁴¹ BH2016. 325 [42]

¹⁴² 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [2]

változtatta.¹⁴³ A döntés ellen a Legfőbb Ügyészség nyújtott be felülvizsgálati indítványt, mert álláspontja szerint az elkövetők által tanúsított magatartás nem esik a bűncselekmény kategóriájába, mivel *„magatartásuk a véleménynyilvánítás szabadságából fakadóan nem veszélyes a társadalomra, így a bűncselekménnyé minősítés egy fogalmi eleme hiányzik”*.¹⁴⁴ Az ügyészség egy korábbi alkotmánybíróági határozatra hivatkozott, mely szerint jelen alapjog alkotmányos meghatározásakor a közélet szabad és demokratikus fejlődésének szempontrendszerét is kiemelten figyelembe kell venni.¹⁴⁵ Az ügyészség álláspontja szerint *„a közéleti tartalmat hordozó plakátok olyan formában történő megváltoztatása, amely a plakáton lévő üzenettel ellentétes véleményt jelenít meg, illetve a tartalom megjelenítését gátolja, nem veszélyes a társadalomra”*.¹⁴⁶

A felülvizsgálati eljárás során a Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartotta, a testület véleménye szerint megvalósult a rongálás tényállása.¹⁴⁷ A Kúria álláspontja szerint *„a véleménynyilvánítás szabadsága a büntetőjogi felelősségre vonás általános akadályának nem tekinthető”*, ezért jelen ügyben megvalósult a rongálás bűncselekménye.

A döntéssel szemben az elítéltek alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Panaszukban előadták, hogy az ügyükben hozott döntések nem válaszolnak arra a kérdésre, hogy az elkövetett cselekmény a véleménynyilvánítás körébe vonható-e és ha igen, akkor ez akadálya-e a konkrét büntetőjogi felelősség megállapításának.¹⁴⁸ Az indítványozók kifejtették, hogy cselekményük egyértelműen politikai véleménynyilvánítás volt, ami egybeesik a véleménynyilvánítási szabadság jogával és ezzel akarták kifejezni véleményüket a terrorizmust a bevándorlással összemosó kormányzati üzenettel szemben.¹⁴⁹

Az Alkotmánybíróság a panaszt nem ítélte megalapozottnak. Az AB már korábban is vizsgálta, hogy a büntetőjogi és szabálysértési tényállásokat megvalósító cselekmények minősülhetnek-e alkotmányosan védett véleménynyilvánításnak.¹⁵⁰ Ezekben az esetekben a testület mindig azt vizsgálta, hogy az elkövetők magatartását védi-e az Alaptörvény IX.

¹⁴³ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [3,4]

¹⁴⁴ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [5]

¹⁴⁵ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [5]

¹⁴⁶ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [5]

¹⁴⁷ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [7]

¹⁴⁸ PÓCZA Róbert: A Kúria határozata a köztéri óriásplakát lefestése miatti büntetőjogi felelősségről. Jogesetem Magyarázata 2019/4. 13. p.

¹⁴⁹ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [8]

¹⁵⁰ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [20]

cikke.¹⁵¹ Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy *„egy plakátra az üzenet felírása, illetve egy eredetileg azon lévő felirat lefestése a társadalom számára érzékelhető és értékelhető információs tartalommal bír, így ez a magatartás az Alaptörvény IX. cikkének védelmi körébe vonható”*.¹⁵² A közlés csatornájának a kiválasztása az alapjog gyakorlójának a szabadsága.¹⁵³ A Kúria az ügyben egyáltalán nem végzett alapjogi tesztet, illetve kísérletet sem tett az alapjogi kollízió feloldására, még utalás szintjén sem említve a tulajdonjog védelméhez fűződő jogot.¹⁵⁴

Az AB rávilágít, hogy a szólásszabadság különleges védelmet élvez, főleg közügyekhez, közhatalom gyakorlásához kapcsolódó véleménynyilvánítás esetében.¹⁵⁵ Az AB kiemelte, hogy a vizsgálatnak nem az a lényege, hogy arról foglaljon állást, hogy szabad-e plakátot rongálni, hanem arról, hogy az ügyben a véleménynyilvánítás szabadságához vagy korlátozásához fűződik-e erősebb alkotmányos érdek.¹⁵⁶ Általában egy plakát megrongálásakor a véleménynyilvánítás szabadsága csak kivételes okból korlátozhatja *„az üzleti célból plakátot elhelyező jogalany vállalkozási szabadságát vagy a politikai reklámot hirdető jogalany véleménynyilvánítási szabadságát, hiszen az más alapjogának gyakorlását korlátozza vagy lehetetlenné teszi”*.¹⁵⁷ Jelen esetben a plakát nem politikai párt vagy kereskedelmi cég reklámja, hanem a Kormány fizetett hirdetése volt.¹⁵⁸

Az AB kifejtette, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog kollíziójában az arányosság kritériumának teljesülését mindig esetenként kell mérlegelés alapján megítélni.¹⁵⁹ A rendes bíróságok érzékelték az alapjogi problémát, és ennek figyelembevételével hoztak ítéletet, amely során arra a következtetésre jutottak, hogy a rongálással okozott kár túllépte az arányos mértéket.¹⁶⁰ Az Alkotmánybíróság nem látta megállapíthatónak az Alaptörvény IX. cikkének sérelmét az adott ügyben.¹⁶¹ A nevezett AB határozathoz több párhuzamos indokolást is csatoltak. Ezen indokolások vitatták a többségi

¹⁵¹ PÓCZA Róbert: A Kúria határozata a köztéri óriásplakát lefestése miatti büntetőjogi felelősségről. *Jogesetem Magyarázata* 2019/4. 14. p.

¹⁵² 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [29]

¹⁵³ 3322/2019. (XI. 26.) AB határozat [18]

¹⁵⁴ TAHIN Szabolcs: Az Alkotmánybíróság határozata a köztéri óriásplakát lefestését büntető kúriai határozatról. *Jogesetek Magyarázata*, 2021/1.50.p. 5. pont

¹⁵⁵ 7/2014. (III. 7.) AB határozat [17]

¹⁵⁶ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [32]

¹⁵⁷ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [35]

¹⁵⁸ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [36]

¹⁵⁹ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [37,38]

¹⁶⁰ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [38]

¹⁶¹ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [39]

döntés azon elvi megállapítását, amely szerint „*védett véleménynyilvánítás akkor sem büntethető, ha egyébként a magatartás a Btk. valamely különös részi tényállását kimeríti*”.¹⁶²

Dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleményében rámutatott, hogy az AB nem vette figyelembe az ügy jellegzetességeit. Szerinte a nemzeti konzultációs plakát ideiglenesen kihelyezett, főként tájékoztató jellegű kommunikációs eszköz, melynek önmagában vett értéke nincs. Véleménye szerint a rongálás „*állampolgári válasz*” volt az elkövetők részéről, amely nem feltétlenül öncélú magatartás, hanem politikai véleménynyilvánítás és aránytalan a büntetőjogi felelősség megállapítása.¹⁶³

A jogirodalomban Mészáros Ádám Zoltán álláspontom szerint helytállóan fejtette ki a határozat kapcsán, hogy „*a Btk. Általános részében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása, mint generális büntetendőséget kizáró ok nem szerepel, nem jelenti azt, hogy az ennek jegyében végrehajtott cselekmények ipso facto önkényesek és társadalomra veszélyesek*”.¹⁶⁴ Ennek megfelelően rögzíthető, hogy a cselekmény nem volt veszélyes a társadalomra, hiszen a nyilvánosság számára közlésnek tekinthető, amely más módon nem lett volna elérhető, illetve nem járt a tulajdonjog aránytalan korlátozásával sem, hiszen „*a gondolat közlésén túlmenő pusztán rombolási célzat nem volt felismerhető*”.¹⁶⁵

5.4. A 4/2022. Jogegységi határozat

A fentiekben elemzett döntésekből nyilvánvaló, hogy a bírói gyakorlatban számos alkalommal ütközött össze a rongálás tényállásában a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonjog védelme, amely alapjogi kollíziót különböző módokon oldották fel a bíróságok.

Ezen túlmenően a joggyakorlat magának a falfirka értelmezésében is eltérő eredményekre jutott. Erre tekintettel a legfőbb ügyész előzetes döntéshozatali indítványára a Kúria Jogegységi Panasz Tanács foglalt állást abban a kérdésben, hogy a *Btk. 371. § (2) bekezdése b) pont ba) alpontjában meghatározott falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségének elkövetési tárgya és a rongálással okozott kár miképpen határozható meg*.¹⁶⁶

¹⁶² 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [21]

¹⁶³ 17/2020. (VII. 17.) AB határozat [77]

¹⁶⁴ MÉSZÁROS 2020. 80. p.

¹⁶⁵ MÉSZÁROS 2020. 80. p.

¹⁶⁶ 4/2022. Jogegységi határozat fejrész

A falfirka mint felületbevonat és büntetőjogi magatartás tekintetében a védendő érdek a támadott idegen vagyontárgy külső megjelenésének háborítatlansága.¹⁶⁷ Tényállásszerű az a falfirka elhelyezésével elkövetett rongálás, amikor az elkövető az elkövetési tárgy felületén, a tulajdonos, illetve a vagyonnevezésre jogosult engedélye nélkül magántulajdonban vagy köztulajdonban lévő vagyontárgyon helyez el vagy hoz létre változtatást, jellemzően feliratot vagy ábrát.¹⁶⁸ A jogegységi határozat kiemeli, hogy a falfirka elhelyezése minősített esete a rongálásnak, amelynél nem releváns a vagyontárgyon elhelyezett ábra tartalma, célja, hanem önmagában a felületen elhelyezés ténye képezi a minősített esetet.¹⁶⁹ A festéssel, lefestéssel, szennyezéssel, leöntéssel és falfirkával elkövetett felületmegváltoztatás állagsérelem, a vagyontárgy állapotának megváltoztatása, ezért a dologrongálás fogalmi körébe tartozik, mert az eredeti felület megjelenését megváltoztatja és csak anyagi ráfordítással (tisztítás, újra festés) lehetséges az eredeti állapot helyreállítása. Ezekben az esetekben a rongálással okozott kár az eredeti állapot helyreállításának a költsége.¹⁷⁰

A jogegységi döntésben idézett Marcali Járásbíróság ítéletének alapját képező ügyben a terheltet hat rendbeli rongálás vétségében, valamint két rendbeli falfirkával elhelyezett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségében büncselekmény hiánya miatt felmentette a bíróság.¹⁷¹ A tényállás szerint az elkövető 2016 nyarán a helyi takarékszövetkezet sértett tulajdonát képező építési területen egy építés alatt álló épület alagsori, burkolatlan betonfalát 180x450 cm-es területen, továbbá ez év második felében a városi önkormányzat épületének nyers, vakolatlan téglafalát 180x160 cm-es területen festékszóróval összefújta. Ezen cselekmények mellett a terhelt 2016 nyarán egy posta épület előtt álló a Magyar Telekom Nyrt. tulajdonában lévő telefonfülke ajtajának üvegét festék-és lakkfilctollal összefirkálta. A bíróság megállapította, hogy az elkövető cselekményeivel kárt nem okozott.¹⁷² A járásbíróság ítéletében kifejtette, hogy a telefonfülke *„egy beton alapzathoz csavarokkal, vagyis állagsérelem nélkül eltávolítható módon rögzített dolog, nem tekinthető építménynek, így annak üvegfelülete nyilvánvalóan falfelületnek sem minősülhet”*.¹⁷³ Ennek tükrében a járásbíróság úgy ítélte meg, hogy filctollas firka rendszeresen elvégzett takarítással eltávolítható, így nem valósult meg állagsérelem.¹⁷⁴ Egy építési területen álló félbemaradt

¹⁶⁷ 4/2022. Jogegységi határozat 1.

¹⁶⁸ 4/2022. Jogegységi határozat 2.

¹⁶⁹ 4/2022. Jogegységi határozat 3.

¹⁷⁰ 4/2022. Jogegységi határozat 4.

¹⁷¹ 4/2022. Jogegységi határozat indoklás [4] 3.

¹⁷² 4/2022. Jogegységi határozat indoklás [4] 3.

¹⁷³ 4/2022. Jogegységi határozat indoklás [4] 3.

¹⁷⁴ 4/2022. Jogegységi határozat indoklás [4] 3.

vagy félkész építésű épületek téglá, illetve nyersbeton fala építménynek minősül, de a falfelületek félbemaradt volta miatt azok további építészeti beavatkozást igényelnek, például vakolást, festést vagy más burkolási munkát. Ameddig ezeket a munkákat nem végzik el, a falfelület nem tekinthető véglegesnek, így a terhelt által elkövetett rongálás további javítási tevékenység nélkül eltűnnek az adott falterületről. A bíróság megállapította, hogy ezekben az esetekben állagsérelem nem történt.¹⁷⁵

Egy másik ügyben, 2018. július 13-án a terhelték Miskolcon az üzletközpont beton támfalára, illetve az előtte lévő aszfaltfelületre, valamint a városközpontban lévő szökőkút melletti térköre az általuk készített kartonsablonokat használva, sárga és fehér színű, gyorsan száradó, speciális pigmenteket tartalmazó fluoreszkáló lakk jelölőfestékekkel különböző feliratokat fújtak.¹⁷⁶ Az elkövetők cselekményük során „Magyarország Alaptörvénye jogilag érvénytelen!”, „A magyar állam ma is Magyar Köztársaság!”, a „www.alkotmanyos-ellenallas.hu” és az „Az alkotmányos rend védelme nem csak jog, hanem kötelesség is!” feliratokat festették.¹⁷⁷ A önkormányzat munkatársai többszöri oldószeres mosással, valamint drótkéfes súrolással tudták csak a feliratokat eltüntetni, amelyek eltávolításához pusztán víz nem volt elég. A terhelték cselekményükkel 24.475 forint kárt okoztak.

Egy másik esetben a terhelt 2018. december 18-án a Kossuth téren egy demonstráción vett részt, amikor a téren lévő 33 méter magas zászlórúdra 280 centiméter hosszán, a talapzattól számított 145 centiméter magasságtól 220 centiméter magasságig fekete festékszóró flakonnal a „SZTRÁJK” feliratot fújta fel. Érdekes, hogy a Jogegységi határozat a rongálás pontos értékét nem tudta meghatározni, azt 1 és 50.000 forint közé sorolta. A jogerős ítélet szerint a falfirka fogalmát kiterjesztően kell értelmezni, így a köztéren állandó jelleggel felállított zászlótartó rúd a terhelt számára nyilvánvalóan idegen dolognak minősült.¹⁷⁸ Az indokolásban hivatkoznak az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényre, mi számít építménynek és műtárgynak. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a zászlórúd az épített környezet része, így építménynek, illetve azon belül műtárgynak minősül, így az EBD 2016.B.5. számú elvi döntés alapján annak állagsérelem nélkül el nem távolítható felülete falfirka elhelyezésére szolgálhat.¹⁷⁹

¹⁷⁵ 4/2022. Jogegységi határozat indoklás [4] 3.

¹⁷⁶ 4/2022. Jogegységi határozat [10] 1.

¹⁷⁷ 4/2022. Jogegységi határozat [10] 1.

¹⁷⁸ 4/2022. Jogegységi határozat [11] 2.

¹⁷⁹ 4/2022. Jogegységi határozat [11] 2.

A Kúria a Bfv.III.835/2017/9. számú (egri iroda rongálás) és Bfv.III.1.408/2018/10. számú (szegedi óriásplakát rongálás) határozataiban követett álláspontot tartotta helytállónak, és az egységes ítélkezési gyakorlat érdekében jogegységi határozat meghozatalát indítványozta a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pont első fordulata alapján.¹⁸⁰

A Kúria döntésének meghozatalakor figyelemmel volt azon alkotmánybíróági gyakorlatra, amely szerint „A bíróságnak a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük”.¹⁸¹ Márpedig az AB a közéleti közlésekhez fokozottabb alaptörvényi védelmet kapcsol. A testület a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban a testület kiemelte, hogy „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek”.¹⁸²

5.4.1. Tulajdonjog és véleménynyilvánítási jog kollíziója

Az 1/2019. (II. 13.) AB határozat tényállása szerint az elkövetők több alkalmmal narancssárga színű festékekkel töltött lufival dobálták meg a Szabadság téri szovjet hősi emlékművet.¹⁸³ Fontos a véleménynyilvánítás esetében, hogy annak eszköze, azaz a közlés formája objektív módon alkalmas legyen a gondolatok közlésére.¹⁸⁴ Különbséget kell tenni a véleménynyilvánítás formája és tartalma között, hiszen bizonyos tetteges közlési formák speciális mérlegelést igényelnek, amelyek kapcsán az AB kifejtette, hogy az olyan véleménynyilvánítás amely a tulajdon tárgyát rongálja, alkotmányosan csak kivételes esetekben igazolható.¹⁸⁵ Az Alkotmánybíróság a határozatban megállapította, hogy annak megítélése, hogy „adott esetben a véleménynyilvánítás szabadságának hatálya alatt

¹⁸⁰ 4/2022. Jogegységi határozat [12,13]

¹⁸¹ IV/3605/2021. AB határozat Indokolás [23]

¹⁸² 4/2022 Jogegységi határozat [36]

¹⁸³ 4/2022 Jogegységi határozat [39]

¹⁸⁴ 4/ 2022 Jogegységi határozat [39]

¹⁸⁵ 4/2022 Jogegységi határozat [39]

*vizsgálendő, erős alkotmányos védelemre igényt tartó cselekményről, avagy vandalizmusról van-e szó, az egyedi tényállás elemei alapján a bíróságok feladata”.*¹⁸⁶

A 14/2019. (IV. 17.) AB határozat indítványozói egy berepedezett járdaszakaszt festettek be vízben oldódó festékekkel, ezáltal balesetmegelőzési céllal figyelmeztetni kívánták a lakosokat a járdaszakasz rossz állapotára.¹⁸⁷ A bíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy a járási hivatal döntése megfelelő volt-e abban, hogy a közterület tulajdonosának érdekét helyezte előtérbe az indítványozók véleménynyilvánítás szabadságával szemben.¹⁸⁸ Az AB visszautalt az 1/2019. (II. 13.) határozatra, amely szerint különbséget kell tenni véleménynyilvánítás és vandalizmus között.¹⁸⁹ A kollízió során vizsgálni kell, hogy indokolt volt-e a tettleges véleménynyilvánítás, más eszközzel kifejezhető lett volna az általa közölt vélemény, illetve hogy az okozott tulajdonjogkorlátozás arányban áll-e a cselekmény céljával.¹⁹⁰ Az AB szerint jelen esetben a véleménynyilvánításnak a tulajdonhoz való jogra tekintettel történő korlátozása aránytalan volt, ugyanis a cselekmény azon magatartásokba tartozik, amikor a közterület tulajdonosa hallgatólagosan azaz ráutaló magatartással hozzájárul ehhez.¹⁹¹

A 17/2020. (VII. 17.) AB határozat indítványozói Szeged területén elhelyezett Nemzeti konzultációs plakátokat diszperzites festékekkel festettek le.¹⁹² Nem olvasható ki az Alaptörvényből olyan rendelkezés, „*melynek értelmében ne lehetne korlátozni a véleménynyilvánítás szabadságát olyan esetekben, amikor a tettleges véleménynyilvánítás útján valamely dolog megrongálódik*”.¹⁹³ Kétséget kizáróan az óriásplakátok üzenetet hordoznak, ezért az alkotmányjogi megítélésük eltérő lehet.¹⁹⁴ Egy plakát megrongálása esetén a véleménynyilvánítás csak kivételes esetekben korlátozhatja az „*üzleti célból plakátot elhelyező jogalany vállalkozási szabadságát, vagy a politikai reklámot hirdető jogalany véleménynyilvánítási szabadságát, hiszen az más alapjogának gyakorlását korlátozza, lehetetleníti*”.¹⁹⁵

Ennek a három AB határozatnak közös eleme, hogy fel kell oldani a tulajdonjog és a véleménynyilvánítás szabadságának kollízióját, ehhez el kell végezni a *fair balance* tesztet,

¹⁸⁶ 4/2022 Jogegységi határozat [39]

¹⁸⁷ 4/2022 Jogegységi határozat [40]

¹⁸⁸ 4/2022 Jogegységi határozat [40]

¹⁸⁹ 4/2022 Jogegységi határozat [40]

¹⁹⁰ 4/2022 Jogegységi határozat [40]

¹⁹¹ 4/2022 Jogegységi határozat [40]

¹⁹² 4/2022 Jogegységi határozat [41]

¹⁹³ 4/2022 Jogegységi határozat [41]

¹⁹⁴ 4/2022 Jogegységi határozat [41]

¹⁹⁵ 4/2022 Jogegységi határozat [41]

azaz ki kell alakítani egy egyensúlyt a versengő alapjogok között.¹⁹⁶ Lényeges szempont, a bíróságok számára, hogy a kollízió során az érintett alapjog lényeges tartalma nem üresíthető ki, ugyanis az „*alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell*”.¹⁹⁷ Az alapjogi kollízió során az AB gyakorlatában megjelenik a *fair balance* teszt mellett szükségesség-arányosság követelménye is.¹⁹⁸

5.4.2. Rongálás és véleménynyilvánítási szabadság összevetése

A büntetőjogi felelősségre vonás általános akadályának a véleménynyilvánítás szabadsága nem tekinthető.¹⁹⁹ Önkényt az alapjoggyakorlásra hivatkozás nem igazolhat, illetve erőszakkal vagy erőszakos magatartással a véleménynyilvánítás nem gyakorolható.²⁰⁰ „*A rongálás törvényi tényállásában a Btk. közvetetten az Alaptörvény XIII. cikke intézményvédelmi oldalának szerez érvényt*”.²⁰¹ Az Alaptörvény a gondolat valamilyen megfogalmazását és megosztását, azaz a véleménynyilvánítás szabadságát megjelenési formától függetlenül védi.²⁰² Egy adott cselekmény tekintetében azok a körülmények zárhatják ki a társadalomra veszélyességet, „*melyek folytán az elkövető magatartása a társadalom számára hasznos, de legalább tűrt*”.²⁰³ Ide sorolható az élethez való jog, vagy a véleménynyilvánítás szabadsága. A véleménynyilvánítás erőszakos magatartással, erőszakkal nem gyakorolható.²⁰⁴

A Jogegységi Panasz Tanács kifejti, hogy a „*falfirka nem önálló elkövetési magatartás, hanem az elkövetés olyan módja, amit a törvény minősített esetként szabályoz, és a rongálás – egyébként a károkozás mértékéhez igazodó – minősítése kapcsán tulajdonít neki jelentőséget*”.²⁰⁵ A törvény a rongálás esetében nem határozza meg konkrétan az elkövetési tárgyat, annak két eredményét különbözteti meg, a dolog megrongálását vagy a dolog megsemmisítését, amely többféle magatartással elérhető.²⁰⁶ A falfirka nem lehet büntetőjogilag közömbös magatartás, ugyanis „*a falfirka alatt értendő felületbevonat*

¹⁹⁶ 4/2022 Jogegységi határozat [42]

¹⁹⁷ 4/2022 Jogegységi határozat [44]

¹⁹⁸ 4/2022 Jogegységi határozat [44]

¹⁹⁹ 4/2022 Jogegységi határozat [46]

²⁰⁰ 4/2022 Jogegységi határozat [46]

²⁰¹ 4/2022 Jogegységi határozat [49]

²⁰² 4/2022 Jogegységi határozat [50]

²⁰³ 4/2022 Jogegységi határozat [51]

²⁰⁴ 4/2022 Jogegységi határozat [54]

²⁰⁵ 4/2022 Jogegységi határozat [64]

²⁰⁶ 4/2022 Jogegységi határozat [65]

elhelyezése alapvetően a támadott idegen vagyontárgy külső megjelenésének háborítatlanságához fűződő érdek védelme szempontjából képez büntetendő magatartást”.²⁰⁷

A tanács álláspontja alapján elkövetési tárgy lehet magán vagy köztulajdonban lévő vagyontárgy, amelynek felületén annak tulajdonosának engedélye nélkül hoznak létre felíratot vagy ábrát.²⁰⁸ Idegen vagyontárgy az a dolog, amelynek értéke pénzben kifejezhető, ide sorolható például: telefonfülke, köztéri pad, ereszcsonna, hirdetőoszlop, emlékmű, fából készült buszmegálló, plakát, stb.²⁰⁹ Ide sorolható „a nyilvánosság számára – akár állandóan, akár időszakonként – nyitva álló – az elkövető számára idegen – kültéri és beltéri helyiségek is”.²¹⁰ A Btk. falfirkával kapcsolatos rendelkezéseiből levezette, hogy a vagyontárgyra felvitt falfirka tartalma, ábrázolása, célja, mibenléte közömbös, maga a felületen való elhelyezés képezi a minősített esetet.²¹¹ A Jogegységi Panasz tanácsa szerint téves az korábbi rendes bírósági álláspont, mely szerint farfírka „csak valamely végleges építmény részeként, állagsérelem nélkül el nem távolítható részén elhelyezett felületbevonat tekinthető”.²¹²

A Kúria a rongálással okozott kár tekintetében a következő álláspontot fogadta el: „Valamely idegen vagyontárgy bepiszkítása, összekenése stb. akkor is dologrongálás, ha nem közvetlenül okozza a dolog károsodását, hanem a tárgyra került, a rendeltetésszerű használathoz nem szükséges anyag eltávolítása nem lehetséges állagsérelem okozása nélkül. Ha viszont e feltétel fennáll, nem szükséges a rongálást okozó anyag – szükségképpen állagsérelemmel járó – eltávolítása, hanem az eredeti állapot ráfestéssel is véglegesen és teljes mértékben helyreállítható; ennek költsége azonban a sértett vagyonában okozott értékcsökkenés, ami a Btk. 459. § (1) bekezdés 16. pontja szerinti kár”.²¹³

Ide sorolhatók azok az esetek is, amikor firkálással, szennyezéssel, felfestéssel történik a felületmegváltoztatás, ugyanis ez is megfelel az állagsérelem fogalmának, és a vagyontárgy állapotának megváltozásával jár, és az eredeti állapot helyreállítása anyagi eszközökkel lehetséges.²¹⁴ Ezekben az esetekben a rongálással okozott kár az eredeti állapot helyreállításának a költsége.²¹⁵ Károkozás idegen vagyontárgy megrongálásával mások jogát sértő és a Btk. 4. § (2) bekezdése szerint társadalomra veszélyes tevékenység. Ezek alapján a

²⁰⁷ 4/2022 Jogegységi határozat [66,67]

²⁰⁸ 4/2022 Jogegységi határozat [68]

²⁰⁹ 4/2022 Jogegységi határozat [69]

²¹⁰ 4/2022 Jogegységi határozat [70]

²¹¹ 4/2022 Jogegységi határozat [71]

²¹² 4/2022 Jogegységi határozat [72]

²¹³ 4/2022 Jogegységi határozat [74]

²¹⁴ 4/2022 Jogegységi határozat [75]

²¹⁵ 4/2022 Jogegységi határozat [76]

törvény által tilalmazott magatartás „a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának módjára vonatkozó törvényi korlát”.²¹⁶ A jogegységi határozat hivatkozza a Btk. bűncselekmény fogalmát, majd kiemeli, hogy a rongálás tényszerűsége független a magatartás okától, illetve céljától, és ez alapján nem hagyható figyelmen kívül a véleménynyilvánítás szabadságára való hivatkozás alól az idegen dolog tulajdonosának a tulajdon sérthetlenségéhez való joga.²¹⁷ A vagyontárgy tulajdonosának beleegyezése kizárja a jogellenességet.²¹⁸ „A Btk. 64. § (1) bekezdése alapján, ha az elkövető cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a Btk. szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása vagy más intézkedés alkalmazása szükségtelen, megrovás alkalmazható”.²¹⁹ A Kúria kifejtette, hogy nem tartja követendőnek a Bfv.II.398/2016/9. számú határozatát, valamint a Fővárosi Törvényszék 23.Bf.V.5250/2015. számú, 2016.B.5. elvi bírósági döntését.²²⁰

5.4.3. A Jogegységi határozat konklúziója

Mészáros Ádám Zoltán helytállónak tartja a jogegységi határozat álláspontját, hogy a falfirka nem tekinthető önálló elkövetési magatartásnak, hanem az elkövetés egy olyan módozata, amelyet a törvény minősített esetként szabályoz.²²¹ Szerinte egy dolog megrongálása feltételezi az állagsérelemet, ezért nem helytálló a határozat állásfoglalása, amely a fogalmat kiterjesztően az idegen vagyontárgy felületmegváltoztatását helyezi a középpontba.²²² Ennek alapján pusztán a vagyontárgy állapotának és külső megjelenésének módosítása is az állagsérelem körébe fog tartozni.²²³ Kérdésként merül fel, hogy a Kúria a büntetőjogi felelősség szélesítése során túllépte-e a jogalkalmazói kompetencia határait.²²⁴ Az idegen vagyontárgy külső megjelenését megváltoztató cselekmény álláspontja szerint a törvényi tényállás fogalmán kívül esik, és ezen cselekmények jövőbeni büntetendősége a *nullum crimen sine lege* elvre tekintettel csak a jogalkotó módosításával lehetséges, nem pedig a bírói gyakorlat körébe tartozó kiterjesztő értelmezéssel.²²⁵

²¹⁶ 4/2022 Jogegységi határozat [79]

²¹⁷ 4/2022 Jogegységi határozat [81]

²¹⁸ 4/2022 Jogegységi határozat [83]

²¹⁹ 4/2022 Jogegységi határozat [84]

²²⁰ 4/2022 Jogegységi határozat [85]

²²¹ MÉSZÁROS 2024. 92. p.

²²² MÉSZÁROS 2024. 92. p.

²²³ MÉSZÁROS 2024. 92. p.

²²⁴ MÉSZÁROS 2024. 93. p.

²²⁵ MÉSZÁROS 2024. 93. p.

A jogegységi határozatot figyelembe véve felmerül kérdésként, hogy tartósnak kell-e lennie a falfirkával létrehozott felületváltoztatásnak vagy beletartozik-e a tényállásba az ideiglenes és jelentéktelen állapotváltozást előidéző cselekmény is.²²⁶ Az utóbbi csoportba azok az esetek tartoznak, amikor „*krétával vagy más olyan anyaggal helyeznek el falfirkát idegen vagyontárgyon, ami rövid időn belül, a természeti erők hatására önmagától vagy például vízzel bárki által, minimális költségráfordítás révén eltávolíthatóak lennének*”.²²⁷ A határozat szerint a falfirka elhelyezésével elkövetett rongálás bűncselekményének az elkövetési tárgya lehet minden köz- vagy magántulajdonban lévő ingó vagy ingatlan dolog, ezáltal egy járdára felrajzolt üzenet vagy alakzat nem szabálysértés, hanem bűncselekmény lesz.²²⁸ A Kúria az eredeti állapot helyreállítását és a vagyontárgy tisztításával felmerülő költséget is a rongálási kár fogalma alá sorolja.²²⁹ A jogegységi határozatban szereplő iránymutatás a német Btk. megoldásához hasonlóan indokolt lenne úgy értelmezni, hogy a falfirka elhelyezésével elkövetett rongálásnak nem jelentéktelen mértékűnek, hanem jelentősnek és tartósnak kellene lennie.²³⁰ Az eljárás során figyelembe kellene venni a társadalomra való veszélyesség tekintetében az ügy egyedi jellegét és a józan ész szabályait, a felületbevonó mértékét, minőségét, alakját, és a dologban okozott optikai változást.²³¹ Speciális felületmegváltoztatást feltételez a felületbevonóval készített ábrázolás, ami a falfirka köznapi jelentésével felel meg, hiszen ez a tényező határolja el a cselekményt a tulajdon elleni szabálysértés rongálásos alakzatától vagy a szennyezéssel elkövetett köztisztasági szabálysértéstől.²³²

5.5. A 3001/2024. (I.12.) és a 3002/2024. (I. 12.) AB határozatok

A két ügyet az Alkotmánybíróság egy napon bírálta el, mert a tényállások nagyban hasonlítottak egymásra. Az alkotmányjogi panaszt a testület mind a két esetben elutasította. A határozatok a tényállást leszámítva megegyeznek.

5.5.1. A tényállások

²²⁶ MÉSZÁROS 2024. 94. p.

²²⁷ MÉSZÁROS 2024. 94. p.

²²⁸ MÉSZÁROS 2024. 94. p.

²²⁹ MÉSZÁROS 2024. 94. p.

²³⁰ MÉSZÁROS 2024. 94. p.

²³¹ MÉSZÁROS 2024. 94. p.

²³² MÉSZÁROS 2024. 95. p.

Az egyik esetben a tényállás szerint az elkövetők (akik közül a cselekmény elkövetésekor ketten még kiskorúak voltak) 2020. augusztus 26-án 19.30-kor a Külgazdasági és Külügyminisztérium (továbbiakban KKM) épületének parkolójában egy előre elkészített sablont alkalmazva festékszóróval a „*LADY MRD*” feliratot festettek az aszfaltra, illetve ezt követően egy „*FIDESZ jachtparkoló*” feliratú táblát helyeztek el a helyszínen a járdaszegélynek támasztva, ezzel 4500 forintos kárt okozva.²³³ A második esetben az alkotmányjogi panaszt indítványozók 2021. február 5-én 17.15 perckor a KKM épületének parkolójában egy sablon felhasználásával, fehér festékszóróval a egy „*luxusjacht*” ábrát és egy „*LADY MRD*” feliratot fújtak fel az aszfaltra, amivel 37.389 forint kárt okoztak.²³⁴

A Pesti Központi Kerületi Bíróság meghallgatás nélküli eljárásban bírálta el a két cselekményt, amely kimerítette a Szabálysértési törvény 177. § (1) bekezdés b) pontja szerint minősülő szándékos rongálással elkövetett tulajdonelleni szabálysértést, amely során a bíróság megállapította az elkövetők szabálysértési felelősségét, és figyelmeztetésben részesítette őket, illetve egy kiskorú elkövető esetében gyámhatósági eljárást indítványoztak.²³⁵ Az elsőfokú bíróság a tárgyaláson a korábbi végzés érdemi részét hatályában fenntartotta, és megállapította a szabálysértési felelősséget.²³⁶ Az indítványozók az eljárás során kiemelték, hogy cselekményük nem rongálás, hanem politikai véleménynyilvánítás, ezért használtak lemosható festéket.²³⁷ Ezt az egyik esetben az is igazolta, hogy a cselekményről felvétel készült, amely felkerült a közösségi média felületére, valamint a sajtónak is elküldték, illetve az indítványozók hivatkoztak a 14/2019. AB határozatra, amely alapján – véleményük szerint – cselekményük védett alapjoggyakorlásnak minősült.²³⁸ A bíróság szerint a tényállás megvalósult, hiszen az elkövetőkben eshetőleg szándék alakult ki, azaz belenyugodtak a cselekményük lehetséges károkozó jellegébe, illetve a bíróság azt az álláspontot fogadta el, amely szerint a kívülállók számára nem volt érzékelhető az elkövetők politikai véleménynyilvánítási szándéka.²³⁹ Súlyosító körülményként értékelték, hogy az utóbbi időben a festékszóróval elkövetett cselekmények gyakoribbá váltak.²⁴⁰

²³³ 3001/2024. AB határozat [2]

²³⁴ 3001/2024. AB határozat [2]

²³⁵ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [3]

²³⁶ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [4]

²³⁷ 3001/2024. AB határozat [4]

²³⁸ 3001/2024. AB határozat [4]

²³⁹ 3001/2024. AB határozat [4]

²⁴⁰ 3001/2024. AB határozat [4]

Az indítványozók mindkét esetben fellebbeztek, a Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság végzését hatályában fenntartotta.²⁴¹ A bíróság kiemelte, közömbös, hogy az eső elmosta volna-e a festéket, hiszen a nyári időszakban kiszámíthatatlan, mikor esik, emiatt a felirat csak emberi beavatkozással tüntethető el, és anélkül hetekig látható lett volna, így a bíróság megállapította az állagsérelmet.²⁴²

5.5.2. A panaszok benyújtása

Az indítványozók az Alkotmánybírósághoz fordultak, mert szerintük az eljáró bíróságok nem ismerték fel, hogy a cselekményük a véleménynyilvánítás szabadsága alá tartozott, és arra hivatkoztak, hogy a 14/2019. AB határozat analóg módon alkalmazható a jelen ügyben.²⁴³ Kifejtették, hogy cselekményük politikai véleménynyilvánítás volt, ugyanis a „LADY MRD” felirat egyértelműen politikai üzenetet hordozott és a külgazdasági és külügyminiszterrel összeköthető volt, így igazolható a KKM parkoló érintettsége is, illetve a felirathoz vízre oldódó festéket használtak, amit könnyen el lehetett távolítani.²⁴⁴

5.5.3. Határozatok indokolása

Az Alkotmánybíróság szerint a két alkotmányjogi panasz nem volt megalapozott.²⁴⁵ Az eljárás során a testületek azt kellett vizsgálnia, hogy az eljáró bíróságok helyesen ítélték-e meg az adott ügyek összefüggését a véleménynyilvánítás szabadságával.²⁴⁶ Az AB áttekintette a korábban hozott döntéseit a témában, és megvizsgálta, hogy milyen feltételek esetén tartozik egy cselekmény a szólásszabadság fogalmi körébe.²⁴⁷ Egy adott cselekmény vonatkozásában nem feladata az Alkotmánybíróságnak annak eldöntése, hogy a szabálysértési hatóságok vagy az ügyben eljáró bíróságok milyen cselekményeket nyilvánítanak társadalomra veszélyesnek, hanem azt kell vizsgálniuk, hogy „a társadalomra veszélyesség megállapítása nem eredményezi-e egy védett alapjog gyakorlásának alkotmányellenes korlátozását”.²⁴⁸

²⁴¹ 3001/2024. AB határozat [5]

²⁴² 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [6]

²⁴³ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [7]

²⁴⁴ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [7]

²⁴⁵ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [16]

²⁴⁶ 3001/2024. AB határozat [21]

²⁴⁷ 3001/2024. AB határozat [22]

²⁴⁸ 3001/2024. AB határozat [26,27]

Mindkét esetben az AB azt vizsgálta, hogy az elkövetők cselekménye mások számára is azonosítható kommunikációs üzenetet hordozott-e.²⁴⁹ Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók által elkövetett cselekmény objektív értékelés szerint alkalmas politikai vélemény hordozója volt, és alkalmas arra is, hogy a nyilvánosság számára értelmezhető közlés legyen.²⁵⁰ Ezt alátámasztja, hogy a „luxusjacht” piktogrammal, a helyszínen kihelyezett táblával és az aszfaltra felfűjt „LADY MRD” felirattal tiltakozásukat fejezték ki a KKM miniszter általuk minősített luxusjachtozása ellen, és ezen cselekménnyel akarták felhívni a figyelmet a miniszter és a jachttulajdonos közötti kapcsolatra.²⁵¹ Az objektív érzékelhetőséget az is megerősíti, hogy cselekményüket az érintett eseményhez időben közel, a KKM épülete előtt hajtották végre, illetve, hogy a jacht nevét is felfestették.²⁵²

Az eljáró bíróságok azért minősítették szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértésnek az indítványozók cselekményét – annak ellenére, hogy a felirathoz és a piktogramhoz lemosható festéket használtak, azaz nem okoztak visszafordíthatatlan állagsérelmet –, mert a bíróság álláspontja szerint a tulajdonos akarata és hozzájárulása nélkül változtatták meg az eredeti állapotot, és a festék eltávolítása emberi beavatkozást igényelt, amelynek költségei voltak, ezzel a cselekmény kimeríttette a rongálás tényállását.²⁵³ Az elkövetők *„az alapjog gyakorlás befejezésével annak helyszínét úgy hagyták el, hogy a feliratot nem távolították el, az aszfalt felület eredeti állapotát nem állították helyre, amivel szükségtelen költséget okoztak a tulajdonosnak”*.²⁵⁴

Az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok megfelelően oldották-e fel a véleménynyilvánítási szabadság és a tulajdonjog kollízióját, a vizsgálat során azonban nem mérlegelheti felül szakjogági kérdésekben a bíróságok.²⁵⁵ A bíróságok megállapították, hogy az indítványozók az eredeti állapotot megváltoztatták (*„esztétikai kárt okoztak”*) és úgy hagyták el a helyszínt, hogy azt nem állították vissza, így a helyreállítás költsége a tulajdonosra hárult.²⁵⁶ Első lépésként az AB azt vizsgálta, hogy a konkrét esetben nem állt-e az elkövetők rendelkezésére olyan általuk választott egyéb verbális vagy nonverbális kifejezési mód, amely nem járt volna a tulajdon sérelmével (szükségességi vizsgálat).²⁵⁷ „Ha

²⁴⁹ 3001/2024. AB határozat [34]

²⁵⁰ 3001/2024. AB határozat [34]

²⁵¹ 3001/2024. AB határozat [34]

²⁵² 3001/2024. AB határozat [34]

²⁵³ 3001/2024. AB határozat [35]

²⁵⁴ 3001/2024. AB határozat [35]

²⁵⁵ 3001/2024. AB határozat [35]

²⁵⁶ 3001/2024. AB határozat [35]

²⁵⁷ 3001/2024. AB határozat [35]

*a véleményt nyilvánító az alapjog gyakorlás befejezését követően a helyszín elhagyását megelőzően nem állítja helyre az eredeti állapotot, nem távolítja el az aszfalt felületéről a feliratot, hanem ezt a tulajdonosnak kell a saját költségén elvégeznie/elvégeztetnie, akkor a nonverbális véleménynyilvánítás választott formája szintén szükségtelenül korlátozza a tulajdonhoz való alapjogot, szükségtelenül idézi elő az alapjogi konfliktust”.*²⁵⁸

A testület szerint az eljáró első- és másodfokú bíróság helyesen értékelte az indítványozók cselekményét és állapította meg a társadalomra való veszélyességét, mert szükségtelenül korlátozta a tulajdonhoz való jogot, és emiatt nem kerülhetett a véleménynyilvánítás szabadságának a körébe.²⁵⁹ Az Alkotmánybíróság a két ügyben elutasította az alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló panaszt.²⁶⁰

5.5.4. Párhuzamos indokolások

Handó Tünde egyetértett az indítvány elutasításával, de a többségi indoklással nem.²⁶¹ Véleménye szerint bármely olyan fizikai tettben megnyilvánuló cselekmény, amely magán vagy állami tulajdonban lévő épület vagy ennek közvetlen környezete ellen irányul, túlmegy a véleményszabadság védelmi körén.²⁶² Szerinte, ha „*tulajdon elleni szabálysértés valósul meg, fel sem merülhet ütközés a tulajdonhoz való jog és a véleményszabadság között*” ugyanis az Alaptörvény a tetteges véleménynyilvánítást addig védelmezi, amíg az nem korlátozza más alapjogát.²⁶³ Nem értett egyet a többségi döntés indoklásának annak a passzusával, hogy „*a felületmegváltoztatással megvalósult dologrongálás később, a helyreállítással, vagyis ennek a költségei átvállalásával az elkövető vagy más személy által, meg nem történté tehető*”.²⁶⁴

Márki Zoltán alkotmánybíró az elutasítással egyetértett, ugyanis nem igazolható a véleménynyilvánítás szabadsága által támadó célzatú, a dolog rendeltetésével ellentétes fizikai hatást gyakorló magatartás.²⁶⁵ A társadalomra veszélyesség tekintetében azzal, hogy elvetettük a magánbosszút, minden bűncselekmény közügy, így egy büntetendő magatartás, amely irányuljon bármi vagy bárki ellen, a társadalomra veszélyesnek minősül.²⁶⁶ Nem az a

²⁵⁸ 3001/2024. AB határozat [42]

²⁵⁹ 3001/2024. AB határozat [46]

²⁶⁰ 3001/2024. AB határozat [47,48]

²⁶¹ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [48,49]

²⁶² 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [49,50]

²⁶³ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [49,50]

²⁶⁴ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [50,51]

²⁶⁵ 3001/2024. AB határozat [51,52]

²⁶⁶ 3001/2024. AB határozat [59]

kérdés a két ügyben, hogy a magatartás alapjoggyakorlásnak minősül-e, hanem hogy az sértette-e a közösségi értékből való tilalmat.²⁶⁷

Patyi András párhuzamos indokolást csatolt a határozathoz, szerinte a panaszok következtetés nélkül is elutasíthatóak.²⁶⁸ Kiemelte, hogy a határozat több helyen átvette a 4/2022. jogegységi határozat elemeit – igaz, más szóhasználattal –, azonban az a jelentéstartalom, amely szerint az *„aszfalt eredeti állapotát nem állították helyre, ezzel kimondatlanul is azt a következtetést előre vetítve, hogy a felfestés önkéntes eltávolítása a felületről automatikusan a marasztaló bírói döntés alaptörvény-ellenességét eredményezné”* a jogegységi határozat felülbírálatát eredményezné.²⁶⁹

5.5.5. Különvélemény

Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleményt csatolt a határozathoz, a rendelkező részével egyetértett, az indoklással nem. Szerinte a megtámadott bírósági döntéseket az AB-nek meg kellett volna semmisítenie.²⁷⁰ A korábbi gyakorlat alapján kialakított tetteges véleménynyilvánítás tesztjét továbbra is irányadónak tekinti.²⁷¹ Álláspontja szerint, ha az alkotmányossági vizsgálat azt vizsgálja, hogy lehetett-e más módon is a véleményt kifejezni, elvész a véleménynyilvánítás szabadságának az az eleme, hogy a véleménynyilvánító részt vegyen a társadalmi diskurzusban, vagy hogy hatással legyen a közvéleményre.²⁷² Általában ezekben az esetekben *„épp az üzenet szimbolikus, megdöbbentő vagy satirikus jellege hiúsul meg, és így a közvéleményre gyakorolt hatás nem érvényesül”*.²⁷³

Véleménye szerint az a szempont, amely szerint az elkövető úgy hagyja el a helyszínt, hogy nem állítja helyre az eredeti állapotot, és azt a tulajdonosnak kell megtennie, szükségtelenül korlátozza a tulajdonhoz való jogot, és minden vizsgálat nélkül a tulajdonhoz való jog javára dönti el a kollíziót, erodálva ezzel a korábban felállított teszt érvényesülését.²⁷⁴ Ha előírná ezt a kritériumot a teszt, akkor a nonverbális vélemény csak akkor lenne megengedhető, ha a tétivel megszólaló *„feltakarítana maga után”*. Példaként említette, hogy *„nem várhatjuk egy megemlékezés résztvevőitől, hogy a rendezvény végén maguk vigyék el az elhelyezett*

²⁶⁷ 3001/2024. AB határozat [59,60]

²⁶⁸ 3001/2024. AB határozat [62,63]

²⁶⁹ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [66,67]

²⁷⁰ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [74,75]

²⁷¹ 3001/2024. AB határozat [75]

²⁷² 3001/2024. AB határozat [75]

²⁷³ 3001/2024. AB határozat [75]

²⁷⁴ 3001/2024. AB határozat [76]

koszorúikat”.²⁷⁵ Véleménye szerint az a legfontosabb kérdés, hogy okozott-e tényleges kárt az üzenet, valamint, hogy eltávolítható-e, ha igen, akkor milyen költséggel jár az eltávolítás.²⁷⁶

Sok esetben helyeznek el közterületen különböző feliratokat, rajzokat, amelyekkel szemben csak kivételesen indul szabálysértési eljárás.²⁷⁷ Schanda Balázs példaként említi az óvodai csoport számára ugróiskola felfestését, mert ilyenkor nem indul eljárás, azonban a véleménynyilvánítás tekintetében amikor a *„kifejezés módja ténylegesen nem károsítja meg a tulajdon tárgyát, nem kisebb, hanem nagyobb toleranciával kell kezelni, mint egy ugróiskolát*”.²⁷⁸ Álláspontja szerint a társadalomra veszélyességet a bíróságnak minden esetben külön kell értékelnie, jelen esetben a bíróságnak fel kellett volna ismernie a közéleti-kommunikációs tartalmat és az indítványozók által használt könnyen eltávolítható festék miatt a *„kár mértékét figyelembe véve a társadalomra veszélyesség hiányát kellett volna megállapítania*”.²⁷⁹

Schanda Balázs véleménye szerint az eljáró bíróságok a véleménynyilvánítás szabadságának és a tulajdonhoz való jognak a kollízióját nem az AB eddig kialakított gyakorlata, a véleménynyilvánítás tesztje szerint ítélték meg, így a két ügyben a támadott bírói döntések megsemmisítésének lett volna helye.²⁸⁰

6. Konklúzió

Az OTDK dolgozatomban megpróbáltam bemutatni a véleménynyilvánítási szabadságnak azt az esetkörét, amikor mások tulajdonjogával ütközik, főleg politikai tartalmú járdafestési és plakátrongálási tevékenység miatt. Ehhez szükség volt a releváns alapjogokat áttekinteni, és megvizsgálni más jogágakhoz való viszonyukat. A tetteges véleménynyilvánításnak két feltétele van: a cselekmény a véleménynyilvánító szubjektív szándéka, illetve objektív értékelhető közlés legyen a nyilvánosság számára.²⁸¹ Kronologikusan haladva megfigyelhető, hogy az esetek 2015 után szaporodtak meg; az utóbbi hét-nyolc évben több ügy került bíróságra, mint az azt megelőző időszakban. Az ítélezési gyakorlat nem volt egységes, azonban a 4/2022. Jogegységi határozat nagymértékben körülhatárolta a cselekmény korlátait.

²⁷⁵ 3001/2024. AB határozat [76]

²⁷⁶ 3001/2024. AB határozat [76]

²⁷⁷ 3001/2024. AB határozat [77]

²⁷⁸ 3001/2024. AB határozat [77]

²⁷⁹ 3001/2024. AB határozat [78]

²⁸⁰ 3001/2024. és 3002/2024. AB határozat [79,80]

²⁸¹ KOVÁTS 2023. 38. p.

Végeredményként a 4/2022. Jogegységi határozat értelmében kibővült a falfirkával elkövetett rongálás vétsége. Eszerint falfirka bármely köz- vagy magántulajdonban lévő idegen vagyontárgy felületén engedély nélkül elhelyezett „festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges”.²⁸² A cselekmény megítélése tekintetében közömbös a vagyontárgyra felvitt ábrázolás célja, tartalma, ugyanis maga az *elhelyezés* képezi a minősített esetet, illetve minden állagsérelemnek számít, amit csak anyagi ráfordítással tudnak eltávolítani.²⁸³ A Jogegységi határozat következtében a „fal” fogalmát kiterjesztették gyakorlatilag bármilyen idegen vagyontárgyra, így a plakátokra, járdára. A cselekmény akkor sem minősül politikai véleménynyilvánításnak, amikor egy politikai plakát felületén valósul meg.²⁸⁴ Vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó rongálást falfirkával követik el.²⁸⁵ Gyakorlatilag egy macskás matrica felragasztása is falfirkával elkövetett szabálysértési értéket meg nem haladó rongálásnak minősül, és büntetendő cselekmény.

A Jogegységi határozat megalkotásáig az ítélezés nem volt egységes, sőt sok esetben az AB határozatok ellentmondtak egymásnak. Véleményem szerint a Jogegységi határozat túlságosan kibővítette a falfirka fogalmát, és számos más dolgot besorolt alá. Ezáltal akár jelentéktelen cselekmények is társadalomra veszélyesnek minősülnek és büntetőeljárást vonnak maguk után. Álláspontom szerint a „fal” már nem releváns a falfirka fogalmában ugyanis a magyar nyelvtani szabályok alapján szűkíti annak jelentéstartamát, ennek értelmében jelenleg a falfirka értelmezése inkább a firkának felel meg. Számomra nem tűnik logikusnak a szabálysértés-vétség-büntett quasi trichotóm rendszerének megbontása, hiszen a felminősítés ilyen formája értelmezési problémát okoz a bíróságoknak. Mészáros Ádám Zoltán is kifejti, hogy ha az állapotváltozás koncepcióját főszabállyá tennénk, akkor abszurd módon a külső megjelenés előnyös módosítása is rongálást valósítana meg, amely messze áll a jogalkotó eredeti szándékától.²⁸⁶ Azonban a jelenlegi AB gyakorlat és Kúriai álláspont is ezt bizonyítja. A 4/2022 Jogegységi határozat gyakorlatilag ellentmond a 14/2019 AB határozatnak, hiszen a véleménynyilvánítás körébe vonja a járdafestést, a jogegységi határozat értelmében pedig falfirkának minősül és büntetendő cselekmény. Ráadásul a Kúria a

²⁸² 2012. évi C. törvény 371. § (7) bek.

²⁸³ https://hvg.hu/itthon/20230120_Kuria_határozat_rongalas_Ketfarku_Kutya_Part (letöltve: 2023.11.20.)

²⁸⁴ https://hvg.hu/itthon/20230120_Kuria_határozat_rongalas_Ketfarku_Kutya_Part (letöltve: 2023.11.20.)

²⁸⁵ 2012. évi C. törvény 371. § (2) ba)

²⁸⁶ MÉSZÁROS 2020. 72. p.

jogegységi határozatban nem közölte, hogy a 14/2019 AB határozat ne lenne követendő a rendes bíróságok számára.

Megbontja a Jogegységi Határozat értelmezését a 3001/2024. és a 3002/2024. alkotmányjogi panaszok elutasítása. Ebben a két ügyben az AB a határozatok indokolásában plusz elemként hozta be az eredeti állapot helyreállítását a cselekményt követően. Ez azért problémás, mert a festéssel befejezetté válik a bűncselekmény tényállása, annak eltávolítása pedig „*dekriminalizálja*” az adott tettet. Ennek alapján nem túlságosan életszerű, hogy az elkövetők a cselekmény után azonnal eltávolítják a festést. A határozatokban az AB kiemelte, hogy a nyári időszakban kiszámíthatatlan, mikor fog esni az eső, emiatt pedig a felirat emberi beavatkozás nélkül hetekig is látható lenne.²⁸⁷ Az eső, mint szubjektív tényező lényegtelen ezekben az ügyekben, és véleményem szerint az állagsérelem is, ugyanis egy vödör vízzel bárki eltüntetheti a feliratokat, amely nem számítható helyreállítási költségként. A korlátozott precedensrendszer révén érzékelhető különbség alakult ki 14/2019. AB határozat, a 4/2022. Jogegységi határozat és a 3001/2024. és a 3002/2024. alkotmányjogi panaszok elutasítása esetében, amely jogbizonytalanságot szül.

Álláspontom szerint, a dologrongálásban megnyilvánuló véleménynyilvánítás rendkívül komplex jelenség. Az alapjogi kollízió során nem lehet figyelmen kívül hagyni az elkövető szándékát, mellyel véleményét akarja kifejezni. Azonban figyelemmel kell lenni az eset egyedi körülményeire, minden ügyben vizsgálni kell a társadalomra való veszélyességet. Az eljárás során értékelni kell a vízben oldódó festéket is, amely nem valósít meg állagsérelmet, hiszen könnyedén eltávolítható. Az eső általi elmosás kérdésköre irreleváns az adott témában. A jelenlegi szabályozás nem ad megfelelő védelmet az egyének véleményének szabad kinyilvánítására, és megbontja a szabálysértés-vétség fokozatos egymásra épülését.

Véleményem szerint az adott cselekménytípust illetően továbbra is születni fognak AB határozatok, illetve differenciált lesz az ítékezés is, hiszen a témát illetően nem sikerült teljes mértékben orvosolni a véleménynyilvánítási szabadság és a tulajdonjoghoz való jog kollízióját.

²⁸⁷ 3001/2024. AB határozat [6]

A KÚRIA SZERINT EZ

GRAFFITI EGY FALON.

A Magyar Kétfarkú Kutya Párt véleménye a 4/2022. Jogegységi Határozat kapcsán²⁸⁸

²⁸⁸https://www.facebook.com/photo.php?fbid=549744090519655&set=a.250396547121079&type=3&ref=embed_post (letöltve 2024.01.08.)

7. Források

7.1. Hivatkozott joganyag

- Magyarország Alaptörvénye
- 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 4/2022. Jogegységi határozat

7.2. Felhasznált irodalom

- ÁRVA ZSUZSANNA: Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez
- BOTOS MIHÁLY BÁLINT: A véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi korlátairól alkotmánykomform értelmezésben. *Ügyészségi Szemle*, 2021/04.
- HORNYÁK SZABOLCS: A véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó bűncselekmények alakulása a rendszerváltástól napjainkig. In: Gál István László, Hornyák Szabolcs (szerk.): *Tanulmányok dr. Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére*. PTE Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2006.
- KARSAI KRISZTINA: *Anyagi büntetőjog: különös rész*. Iurisperitus. Szeged, 2013.
- KISS ZOLTÁN KÁROLY: *A vizuális művészetek és a jog*. Médiatudományi Intézet. Budapest, 2019.
- KOVÁTS BEÁTA: A véleménynyilvánítási szabadság vizsgálata az Alkotmánybíróság gyakorlatában. *Alkotmánybírósági Szemle*, 2023/1.
- MÉSZÁROS ÁDÁM ZOLTÁN: A rongálás elkövetési magatartásának értelmezési kérdései a "falfirka" kapcsán, figyelemmel a Kúria 4/2022. Jogegységi határozatára. *Magyar Jog*, 2024/2. 88.p.
- MÉSZÁROS ÁDÁM ZOLTÁN: Szimbolikus szólás kontra dologrongálás. Azaz a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog határvitája büntetőjogi szempontból. *Jogtudományi Közlöny*, 2020/2.
- MIHALIK-DOBI ANITA: A graffiti módszerével megvalósuló bűncselekmények felderítése. *Belügyi Szemle*, 2018/11.
- Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez
Szerkesztette: Polt Péter

- Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez
Szerkesztette: Karsai Krisztina
- Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez,
Szerkesztette: Vékás Lajos / Gárdos Péter,
- Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez, Cserép Attila / Fábíán Adrián / Rózsás Eszter
- PAKU DOROTTYA: Művészet vagy vandalizmus? Részesülhet-e szerzői jogi védelemben a graffiti? In: Görög Márta – Mezei Péter (szerk.): *Innovatív társadalom – innovatív szellemi tulajdonvédelem*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2020.
- PÁL EMESE: Gondolatok a nemzeti konzultációról közjogi megközelítésben. *JURA*, 2017/1.
- PÓCZA Róbert: A Kúria határozata a köztéri óriásplakát lefestése miatti büntetőjogi felelősségről. *Jogesetem Magyarázata* 2019/4.
- SZOMORA ZSOLT: *Alkotmány és anyagi büntetőjog: a büntetőjog-alkalmazás alkotmányosságának egyes kérdései*. Iusperitus. Szeged, 2015.
- TAHIN Szabolcs: Az Alkotmánybíróság határozata a köztéri óriásplakát lefestését büntető kúriai határozatról. *Jogesetek Magyarázata*, 2021/1.

7.3. Internetes források

- https://hvg.hu/itthon/20230120_Kuria_határozat_rongalas_Ketfarku_Kutya_Part
(letöltve: 2023.11.20.)
- <https://mandiner.hu/hirek/2018/04/roma-valasztas-tortenelem-nemeth-gyorgy-a-mandinernek> (letöltve: 2023. 08. 24.)
- <https://ketfarkukutya.mkkp.party/2016/06/16/4-szin-tetel/> letöltve: 2023.09.10.
- <https://www.citatum.hu/szerzo/Banksy/2?r=4> (letöltve: 2023.10.02.)
- https://www.facebook.com/photo.php?fbid=549744090519655&set=a.250396547121079&type=3&ref=embed_post

7.4. Jogesetek jegyzéke

- 14/2019. (IV. 17.) AB határozat
- 17/2020. (VII. 17.) AB határozat
- 3/2015. (II. 2.) AB határozat [18], ABH 2015. 83., 89.
- 3322/2019. (XI. 26.) AB határozat

- 7/2014. (III. 7.) AB határozat
- BH2016. 325
- IV/3605/2021. AB határozat
- 3001/2024. (I. 12.) AB Határozat
- 3002/2024. (I. 12.) AB Határozat
- 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat

7.5. Egyéb források

- 8ÓraiÚjság 1930. november 14. 2. oldal (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)
- 8ÓraiÚjság 1930. november 14. 2. oldal (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)
- Magyar Hírlap 2006. március 28. (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)
- Népszava 1905. január 12. 4. oldal (forrás: Arcanum, letöltve 2023.10.10.)